

วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412 ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565)

E-ISSN: Vol.6 No.1 (January - June 2022)

🌀 วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

๑ เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

๑ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต,ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพวัชรบัณฑิต,ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ บรรณาธิการบริหาร

นายอนุชิต ปราบพาล

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุนโณ

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ,รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภีรัต,ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระสาโรจน์ ธมมสโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศ ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติกมลเสศ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

☯ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระไกรสร ปิยสีโล (ต้นทัพไทย)

วัดสนธิ์(นาสน)

พระดิศรณ์ อีรปญโญ (สิงห์เพ็ญ)

วัดสนธิ์(นาสน)

พระเดช ปุญญวโร (บุญโยดม)

วัดศาลามีชัย

พระบุรีศรี เตชพล (ศรีสุข)

วัดศาลามีชัย

พระเกียรติศักดิ์ กิตติสโกโก (ข้าเกลี้ยง)

วัดศาลามีชัย

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายศักดิ์ดา ทารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวจรรยาพร เหมรังษี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ออกแบบปก

นายวินัย อีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภาทจารี (ชูราศรี)

วัดสนธิ์(นาสน)

๐ โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2566 เล่มนี้เป็นปีที่ 6 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนศาสตร์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

นายอนชิต ปราบพาล

บรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนศาสตร์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ฉ)
รายงานการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัดสว่าง อารมณ์อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1	1
REDUCED SCHOOL TIME PROJECT ASSESSMENT REPORT INCREASE KNOWLEDGE TIME WAT SAWANG AROM SCHOOL PRANAKHON SRI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATION AREA OFFICE, PRANAKHON SRI AYUTTHAYA DISTRICT 1 วริยาพัชร วรภัทร์สรกุล	
การบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความอันเกิดจากกระบวนการ ประนอมข้อพิพาทในประเทศไทย	16
THE ENFORCEMENT OF THE COMPROMISE CONTRACT ARISING FROM THE CONCILIATION PROCESS IN THAILAND ธานี วรภัทร์, วิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล	
ภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล: การเสริมศักยภาพนักศึกษาด้านการพัฒนา ทักษะทางวิชาการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิภาคตะวันตก	31
YOUTH LEADERSHIP DIGITAL ERA: EMPOWERING STUDENTS TO DEVELOP ACADEMIC SKILLS OF THE WESTERN REGIONAL UNIVERSITY NETWORK นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, วงษ์ลิริ เรืองศรี	
การใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพและความ รอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ ระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดี : กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระ ยุพราชปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน	46
USING THE THAI HEALTH DEE PROGRAM TO ASSESS HEALTH STATUS AND MEDICAL TECHNICAL HEALTH LITERACY IN THE PREVENTION AND PROMOTION OF LONG-TERM HEALTH AMONG HEALTHY PEOPLE : A CASE STUDY OF SOMDET PRAYUPRACHAPUA HOSPITAL, PUA DISTRICT, NAN PROVINCE วสุนันต์ ทองดี, บรรจง กิตติสว่างวงศ์, ประสิทธิ์ หมั่นดี, เรืองวิญญ์ นิลโคตร	

**การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1**

64

EVALUATION OF THAI HEALTHY STUDENTS AT WAT NOEN YANG SCHOOL
AFFILIATED WITH CHANTHABURI ELEMENTARY EDUCATION AREA OFFICE
DISTRICT 1

อลิษา สุขณพันธ์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

78

รายงานการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัด
สว่างอารมณ์อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1*

REDUCED SCHOOL TIME PROJECT ASSESSMENT REPORT
INCREASE KNOWLEDGE TIME WAT SAWANG AROM SCHOOL
PRANAKHON SRI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATION AREA
OFFICE, PRANAKHON SRI AYUTTHAYA DISTRICT 1

วริยาพัชร วรรณสรกุล

Wariyaphat Woraphatsorakul

โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

Wat Sawang Arom School Phra Nakhon Sri Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

E-mail: wariyaphat6990@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทตามตัวชี้วัดระดับความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ และระดับความเป็นไปได้ของโครงการ 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าตามตัวชี้วัดระดับความเหมาะสมของหลักสูตรและระดับความเหมาะสมของบุคลากร 3) ประเมินกระบวนการตามตัวชี้วัดร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ และร้อยละของการนิเทศติดตามโครงการ และ 4) ประเมินผลผลิตตามตัวชี้วัดทักษะ 4 H ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 110 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 18 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 110 คน บุคลากรสถานประกอบการ จำนวน 20 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 20 คน และผู้บริหาร จำนวน 20 คน รวม 305 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5

*Received 21 June 2023; Revised 30 June 2023; Accepted 30 June 2023

ระดับค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านบริบท มีคะแนนระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีคะแนนในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$) 3) ด้านกระบวนการ มีคะแนนในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ในระดับ 100 % และ 4) ด้านผลผลิตมีคะแนนในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.23$) สรุปผลการประเมินโครงการพบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งหมด และเมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดพบว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้ง 16 ตัวชี้วัด อยู่ในระดับมากที่สุด 9 ตัวชี้วัด และอยู่ในระดับมาก 7 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, ลดเวลาเรียน, เพิ่มเวลารู้, แบบจำลองชิปโมเดล

Abstract

The objectives of this study were : 1) to assess the context based on the level of demand indicators required for the preparation of the project and the feasibility level of the project, 2) to evaluate inputs based on the indicators of the level of suitability of the curriculum and the level of suitability of personnel, 3) to evaluate the process according to the indicators of the percentage of activities carried out and the percentage of supervision to monitor the project, and 4) to evaluate the output according to the indicators of 4 H skills, 21 century skills, and the satisfaction of those involved. This study is an approximative study using the CIPP Model assessment model. The population consists of 110 students in grades 4 – 3, 18 teachers and educational personnel, 7 members of the Basic Education Committee, 110 parents of students, and personnel of establishments. 20 personnel, 20 educational personnel, and consumers. A total of 20 people, including 305 people, were selected specifically. Data analysis with basic statistics is percentage (%), Average (μ), standard deviation (σ), and alpha coefficient of Kronbach. The tool includes a 5-level estimation scale questionnaire with a confidence level of 0.95. The results of the study showed that: 1) context; Highest score ($\mu = 4.50$), 2) Inputs Most rated ($\mu = 4.54$), 3) Process, and 4) high score in productivity ($\mu = 4.23$). In summary, the project evaluation results showed that all assessment criteria were passed and when considering the indicators, it was found that all 16 assessment criteria were passed at the highest level of 9 indicators and at the highest level of 7 indicators.

Keywords: Evaluation of The Project, Reduce Study Time, Increase Learning Time, CIPP Model.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยและสังคมโลกดังปรากฏในปัจจุบัน ภาควิชาการศึกษาและทุกองค์ประกอบจะต้องปรับตัวให้เท่าทันและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ สอดรับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสาระสำคัญที่ส่งผลต่อนักเรียนในหมวด 1 มาตรา 6 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในหมวด 4 มาตรา 24 (4) และ (6) ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้บริโภคและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ทั้งนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับการประชุมองค์การหลักครั้งที่ 1/2558 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า จากผลการเทียบมาตรฐานของการจัดการศึกษาในระดับอาเซียน ประเทศไทย มีผลการจัดการศึกษาอยู่ในอันดับที่ 8 ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยพบปัญหาที่เกิดขึ้นคือ 1) นักเรียนคิดไม่เป็นวิเคราะห์ไม่ได้ขาดทักษะชีวิต อัดแน่นเนื้อหาวิชาการมากกว่าให้เรียนรู้ด้วยตนเอง 2) นักเรียนมีภาระงานการบ้านมากเกินไปหรือต้องนำกลับบ้านไปทำที่บ้านและ 3) นักเรียนเครียดและต้องเรียนพิเศษมาก เพราะกลัวเรียนไม่เก่งเหมือนเพื่อน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันสอนรายวิชาที่จำเป็นให้แก่แก่นักเรียน วันละ 7 - 8 ชั่วโมง แต่นักเรียนก็ยังขาดทักษะสำคัญและจำเป็นในอนาคต ผลการศึกษาดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลได้มีการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และได้หาแนวทางในการยกระดับการศึกษาของประเทศไทยขึ้น โดยได้กำหนดนโยบาย ที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาขึ้นทั้งหมด 17 โครงการ และหนึ่งใน 17 โครงการ นั้นคือ โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อยกระดับ

การจัดการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ซึ่งจะช่วยเพิ่ม ทักษะ 4 H 1) ด้านสติปัญญา (Head) ที่เน้นกิจกรรมให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ 2) ด้านทัศนคติ (Heart) จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎ กติกา และมีระเบียบวินัย รับรู้คุณูปการของสถาบันพระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 3) ด้านเรียนรู้และปฏิบัติจริง (Hand) ที่เปิดโอกาสให้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ด้านสุขภาพ (Health) เพื่อให้เด็กได้ฝึกซ้อมการเล่นกีฬาออกกำลังกายหรือกิจกรรมที่ทำให้ร่างกายสดชื่นแข็งแรง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลสวนพริก อำเภอพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยในปี 2558 ได้รับนโยบายโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในการจัดกิจกรรมตามโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนและได้ดำเนินการโดยต่อเนื่อง ในปีการศึกษา 2563 ได้จัดกิจกรรม ประกอบด้วย จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการทักษะชีวิต จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการทักษะอาชีพ และจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียน วัดสว่างอารมณ์, 2563) โดยกิจกรรมทั้งหมดจัดขึ้นตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ซึ่งการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ นั้นไม่ว่าจะโครงการเล็กหรือโครงการใหญ่จะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงาน เพราะการประเมินผลการดำเนินงานนั้น จะทำให้ทราบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร

ความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมุ่งหวังผลการศึกษาค้นคว้าเป็นองค์ความรู้ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา และประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาในบริบทที่ใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทตามตัวชี้วัดระดับความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ และ ระดับความเป็นไปได้ของโครงการ
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าตามตัวชี้วัดระดับความเหมาะสมของหลักสูตรและระดับความเหมาะสมของบุคลากร
3. เพื่อประเมินกระบวนการตามตัวชี้วัดร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ และร้อยละของ การนิเทศติดตามโครงการ

4. เพื่อประเมินผลผลิตตามตัวชี้วัด มีทักษะ 4 H ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์	แหล่งข้อมูล	วิธีการ / เครื่องมือ	การวิเคราะห์
1. ด้านบริบท (context Evaluation)	- ระดับความต้องการจำเป็น และระดับความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ	$\mu \geq 3.50$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	ครู และคณะกรรมการ	แบบสอบถาม ฉบับที่ 1	μ, σ
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	- ระดับความเหมาะสมของหลักสูตร และระดับความเหมาะสมของบุคลากร	$\mu \geq 3.50$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	ครู และคณะกรรมการ	แบบสอบถาม ฉบับที่ 2	μ, σ
3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	- ร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ	$\geq 80\%$ หรือ 8 กิจกรรม จาก 10 กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบโครงการ	แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1	%
	- ร้อยละของการนิเทศ ติดตามโครงการ	$\geq 80\%$ หรือ 8 ครั้ง จาก 10 ครั้ง	ผู้รับผิดชอบโครงการ	แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 2	%
4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation)	- ระดับทักษะ 4 H (Head Hand Heart Health)	$\mu \geq 3.50$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	นักเรียน	แบบสอบถาม ฉบับที่ 3	μ, σ
	- ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21	$\mu \geq 3.50$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	นักเรียน	แบบสอบถาม ฉบับที่ 4	μ, σ
	- ร้อยละของนักเรียนที่ศึกษาต่อ	$\geq 90\%$ หรือ 99 คน จาก 110 คน	นักเรียน	แบบบันทึก ฉบับที่ 1	%
	- ร้อยละของนักเรียนที่ ประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพอิสระ	$\geq 10\%$ หรือ 11 คน จาก 110 คน	นักเรียน	แบบบันทึก ฉบับที่ 2	%
	- ระดับความพึงพอใจของนักเรียน	$\mu \geq 4.00$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	นักเรียน	แบบสอบถาม ฉบับที่ 5	μ, σ
	- ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค	$\mu \geq 4.00$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	ผู้บริโภค	แบบสอบถาม ฉบับที่ 6	μ, σ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์	แหล่งข้อมูล	วิธีการ / เครื่องมือ	การวิเคราะห์
	- ระดับความพึงพอใจของบุคลากรหน่วยงานทางการศึกษา	$\mu \geq 4.00$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	บุคลากรหน่วยงานทางการศึกษา	แบบสอบถาม ฉบับที่ 7	μ, σ
	- ระดับความพึงพอใจของบุคลากรในสถานประกอบการ	$\mu \geq 4.00$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	บุคลากรในสถานประกอบการ	แบบสอบถาม ฉบับที่ 8	μ, σ
	- ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค	$\mu \geq 4.00$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	ผู้บริโภค	แบบสอบถาม ฉบับที่ 9	μ, σ
	- ระดับความพึงพอใจของครู และคณะกรรมาการ	$\mu \geq 3.50$ จากมาตรวัด 5 ระดับ	ครู/คณะกรรมาการ	แบบสอบถาม ฉบับที่ 10	μ, σ

ขอบเขตของการประเมิน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง บุคลากรสถานประกอบการ บุคลากรหน่วยงานทางการศึกษา และผู้บริโภค โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ในปีการศึกษา 2563 ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย นักเรียน (ชั้น ป.4 - ม.3) จำนวน 110 คน ครู จำนวน 18 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน (ไม่นับรวมผู้อำนวยการสถานศึกษาและตัวแทนครูผู้สอน) ผู้ปกครอง (ของนักเรียน ชั้น ป.4 - ม.3) จำนวน 110 คน บุคลากรสถานประกอบการ จำนวน 20 คน บุคลากรหน่วยงานทางการศึกษา จำนวน 20 คน ผู้บริโภค จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 305 คน

ขอบเขตด้านการประเมินเนื้อหา

การประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model มาเป็นรูปแบบในการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมีขอบเขตการประเมิน 4 ประเด็น คือ การประเมินด้านบริบทของโครงการ (Context Evaluation) โดยศึกษา 2 ประเด็นหลัก คือ ความต้องการจำเป็นและความเป็นไปได้ การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ (Input Evaluation) ครอบคลุมถึงระดับความเหมาะสมของหลักสูตร และระดับความเหมาะสมของบุคลากร การประเมินด้านกระบวนการดำเนินโครงการ (Process Evaluation) ครอบคลุมกิจกรรมที่ดำเนินการและการติดตามโครงการ และการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ (Product

Evaluation) ครอบคลุมถึง ระดับทักษะ 4 H (Head Hand Heart Health) ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

ระยะเวลา ปีการศึกษา 2563 (1 มิถุนายน พ.ศ. 2563 - วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ประเมินได้ศึกษารายละเอียดของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี การประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) มาใช้เป็นรูปแบบในการประเมิน ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของโครงการมากที่สุดเนื่องจากเป็นรูปแบบที่ให้สารสนเทศที่ครอบคลุม และผลการประเมินสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี ในการประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินได้กำหนดประเด็นการประเมินไว้ 4 ประเด็น คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. ผู้ประเมิน ร่างตัวชี้วัดย่อยของทั้ง 4 ประเด็น ได้ทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดประเด็นบริบท 2 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดประเด็นปัจจัยนำเข้า 2 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดประเด็นกระบวนการ 2 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดประเด็นผลผลิต 10 ตัวชี้วัด รวมทั้งกำหนดเครื่องมือทั้งด้านผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์การผ่านในแต่ละประเด็นการประเมินและตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ในระดับปานกลาง คือ กำหนดน้ำหนักเพื่อช่วยให้ผลการประเมินได้สารสนเทศที่ละเอียดขึ้น และเกณฑ์แต่ละตัวชี้วัดเป็น 5 เกณฑ์ คือ ระดับ 1 ถึง 5 โดยต้องได้ระดับ 3.50 ขึ้นไป หรือ 80 % ขึ้นไป ถึงจะผ่านเกณฑ์ ผลที่ได้จะกำหนดเป็นตัวคูณกับค่าน้ำหนัก

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ทำการสร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00

3.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้บริหาร และครู สถานศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.31 - 0.69 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (สันติ บุญภิรมย์, 2557) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค การสังเคราะห์ข้อความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลมาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลประเมินบริบทตามตัวชี้วัดระดับความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ และระดับความเป็นไปได้ของโครงการ โดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ได้คะแนน รวม 9.00 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด ทั้ง 2 ตัวชี้วัด คือ ความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$) และความเป็นไปได้ของโครงการ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลประเมินปัจจัยนำเข้าตามตัวชี้วัดระดับความเหมาะสมของหลักสูตรและระดับความเหมาะสมของบุคลากร พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) โดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ได้คะแนน รวม 13 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด ทั้ง 2 ตัวชี้วัด คือ ความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41$) และความเหมาะสมของบุคลากร พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลประเมินกระบวนการตามตัวชี้วัดร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ และร้อยละของการนิเทศติดตามโครงการ พบว่า โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด ได้คะแนน รวม 15 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด ทั้ง 2 ตัวชี้วัด คือ ร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ พบว่า มีการดำเนินกิจกรรม 10 กิจกรรม คิด

เป็นร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละของการติดตามโครงการ พบว่า มีการติดตามโครงการ 10 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประเมินผลผลิตตามตัวชี้วัด มีทักษะ 4 H ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า โดยภาพรวม ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ได้คะแนน รวม 50 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด ทั้ง 10 ตัวชี้วัด มีดังนี้ คือ ระดับทักษะ 4 H (Head Hand Heart Health) พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.23$) ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27$) ร้อยละของนักเรียนที่ศึกษาต่อ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 97.27 ร้อยละของนักเรียนที่ประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพอิสระ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.64 ระดับความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$) ระดับความ พึงพอใจของผู้ปกครอง พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.42$) ระดับความพึงพอใจของบุคลากรหน่วยงานทางการศึกษา พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$) ระดับความพึงพอใจของบุคลากรในสถานประกอบการ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32$) ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$) และระดับความพึงพอใจของครูและคณะกรรมการ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$)

สรุปผลการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวม พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ได้คะแนนรวม 87.00 คะแนน ซึ่งประเด็นการประเมิน ทั้ง 4 ด้าน ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ โดยประเด็นด้านบริบท (context Evaluation) และด้านผลผลิต (Product Evaluation) ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) และด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้ง 16 ตัวชี้วัด อยู่ในระดับมากที่สุด 9 ตัวชี้วัด และอยู่ในระดับมาก 7 ตัวชี้วัด

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลประเมินบริบทตามตัวชี้วัดระดับความต้องการจำเป็นในการจัดทำโครงการ และระดับความเป็นไปได้ของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้คะแนน รวม 9.00 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด คือ ความต้องการจำเป็นของ

โครงการและความเป็นไปได้ของโครงการ ทั้งสองตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ตัวชี้วัดด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.50$) เมื่อพิจารณารายชื่อคำถาม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องการสร้างทักษะ 4 H และทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน รองลงมา คือ การประสานงานระหว่างบุคลากรทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการทั้งในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่าความเข้าใจในหลักการของกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จะส่งผลให้อัตราการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัดด้านความเป็นไปได้ของโครงการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.47$) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) สอดคล้องกับ อิศร์ศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ ที่พบว่า การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะจะทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงการ (อิศร์ศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ, 2556) สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ที่ได้สรุปว่า ได้ให้เหตุผลไว้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจในหลักการของกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จะส่งผลให้อัตราการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินด้านบริบทของโครงการจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลประเมินปัจจัยนำเข้าตามตัวชี้วัดระดับความเหมาะสมของหลักสูตรและระดับความเหมาะสมของบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมได้คะแนนรวม 13 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดความเหมาะสมของหลักสูตรและความเหมาะสมของบุคลากรที่รับผิดชอบ โครงการ/กิจกรรม ทั้งสองตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ตัวชี้วัดด้านความเหมาะสมของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.41$) เมื่อพิจารณารายชื่อคำถาม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายและบริหารจัดการเวลาเรียนในระดับโรงเรียนพร้อมทั้งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้โครงการ/กิจกรรม ประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ที่พบว่า การบริหารจัดการเวลาเรียน และการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีแนวทางส่งเสริมสนับสนุนสร้างความเข้าใจในการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้สู่การปฏิบัติแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนของสถานศึกษาและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ แต่ละช่วงชั้น เลือกกำหนดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อ

ความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) สอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ ที่พบว่า การประเมินด้านปัจจัยหรือทรัพยากรว่า เป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการเพื่อวิเคราะห์ และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด อีกทั้งมีความเป็นไปได้ ทางด้านทรัพยากร สมหวัง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2559) สอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ ได้กล่าวว่า จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้ มากที่สุดในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่โครงการหรือ สิ่งแทรกแซง นั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) และสอดคล้องกับสุรศักดิ์ ฉายขุนทด ซึ่งพบว่า องค์ประกอบของการนำนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ประเด็นหลักที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมสนับสนุนซึ่งมี 4 องค์ประกอบย่อย คือ พัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ (สุรศักดิ์ ฉายขุนทด, 2560)

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลประเมินกระบวนการตามตัวชี้วัดร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการ และร้อยละของการนิเทศติดตามโครงการ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้คะแนน รวม 15 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด ทั้ง 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดร้อยละของกิจกรรมที่ดำเนินการและร้อยละของการกำกับติดตาม ผ่านเกณฑ์ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายกิจกรรมทั้ง 2 ตัวชี้วัด พบว่า ทุกกิจกรรมของโครงการดำเนินการเป็นไปตามแผนครบทั้ง 10 กิจกรรม และได้รับการกำกับติดตาม ทั้ง 10 กิจกรรม เช่นกัน เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้ 100 % ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ที่พบว่า การนิเทศภายใน การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการและกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และเป็นเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) สอดคล้องกับสมคิด พรหมจ้อย ให้ความหมายที่สะท้อนทั้งวัตถุประสงค์และประเภทของการประเมินว่า การประเมินโครงการ เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่า มีมากน้อยเพียงใด (สมคิด พรหมจ้อย, 2552) และสอดคล้องกับ Stufflebeam, D. L. &

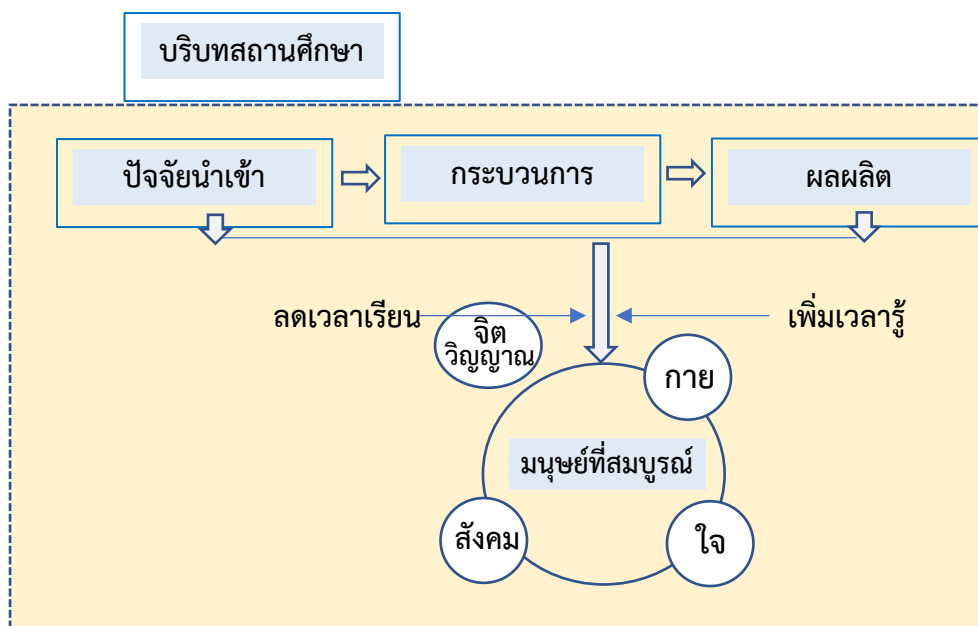
Coryn, C. L. S. ได้เสนอไว้ว่า เทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศอย่างหลากหลาย ครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมาย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโครงการหรือ สิ่งแทรกแซงนั้น ซึ่งโดยปกติมักเริ่มจากการซักถาม ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อช่วยระบุขอบข่ายการศึกษาหลังจากนั้น (Stufflebeam, D .L. & Coryn, C. L. S., 2014)

วัตถุประสงค์ที่ 4 ประเมินผลผลิตตามตัวชี้วัด มีทักษะ 4 H ทักษะในศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้คะแนนรวม 50 คะแนน เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัด ทั้ง 10 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมากที่สุด 6 ตัวชี้วัด คือ ทักษะ 4 H ทักษะในศตวรรษที่ 21 นักเรียนที่ศึกษาต่อ ความพึงพอใจของนักเรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และความพึงพอใจของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับมาก 4 ตัวชี้วัด คือ นักเรียนที่ประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพอิสระ ความพึงพอใจของบุคลากรหน่วยงานทางการศึกษา ความพึงพอใจของบุคลากรในสถานประกอบการ และความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่าการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีหลักการที่สำคัญไว้ว่า จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม สร้างเสริมคุณลักษณะค่านิยมที่ดีงามและความมีน้ำใจต่อกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน คิดวิเคราะห์ อภิปรายสรุปความรู้ นำเสนอ จุดประกายความคิดสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม สอดคล้องกับจิตรา สุขเจริญ ได้กล่าวไว้ว่า สอนน้อย เรียนมากเป็นแนวคิดที่ปรับวิธีคิด เปลี่ยนวิธีเรียนของครูและผู้เรียน โดยครูออกแบบการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นข้อมูลเรียนรู้จากกิจกรรม โดยใช้โครงงานฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต แล้วให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ มีการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งครูออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (จิตรา สุขเจริญ, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้ได้นำทฤษฎีการประเมินผลตามทฤษฎี CIPP Model ซึ่งเป็นวงจรการสะท้อนการดำเนินโครงการตั้งแต่การศึกษาริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการในการขับเคลื่อน ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา คือ การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือ ด้านกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งจะส่งผลให้ส่งเสริมผู้เรียนเป็นคนที่มีบุคลิกแบบ การประเมินโครงการเริ่มจากการวิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมทั้งมิติทาง

สังคมวัฒนธรรม นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของหุ้นส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นเป็นการศึกษาปัจจัยนำเข้าซึ่งเป็นส่วนเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการ การดำเนินโครงการ การติดตามประเมินภายใน และรวมถึงผลผลิตสุดท้ายของการดำเนินโครงการ ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการเชื่อมโยงการใช้ CIPP Model

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการนโยบายโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมศักยภาพสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้าน กาย ใจ สังคม และ จิตวิญญาณ การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการเป็นเครื่องมือสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพ การดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย บริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) การศึกษาครั้งนี้มุ่งประเมินกิจกรรมสำคัญ ประกอบด้วย จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการทักษะชีวิต จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการทักษะอาชีพ และ จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจัดขึ้น ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ผลการประเมินได้สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของการดำเนินงาน เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาปรับปรุง และเสริมจุดแข็งของโครงการและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในระยะยาวผลการศึกษาครั้งนี้เป็นองค์ความรู้จากบริบทจริง สามารถนำผลการประเมินโครงการที่ได้ เป็น

ข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุง แก้ไขในด้านต่าง ๆ ที่ได้ค้นพบ โดยส่งเสริมกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถทำได้ดียิ่งขึ้นไป ปรับปรุงกิจกรรมที่พบว่ามีการประเมินในระดับต่ำ โรงเรียนควรนำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาจัดกิจกรรมในการพัฒนา กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ ที่ครอบคลุมหลักสูตร 4 แห่งการศึกษา ได้แก่ ด้านพุทธิศึกษา ด้านจริยศึกษา ด้านหัตถศึกษา และ ด้านพลศึกษา การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ให้ความในการซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอความต้องการในการทำสิ่งใหม่ ๆ ตามความสนใจ โรงเรียนควรมีการจัดเวทีเพื่อรับฟังการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการต่อยอดกิจกรรม และควรขยายการประสานงานระหว่างองค์กร และบุคลากร ทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินโครงการ ด้วยการทำ MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และจัดประชุมในลักษณะเครือข่าย ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community) และในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำสารสนเทศของโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ การพัฒนา กิจกรรม การประเมิน โดยพัฒนาเกณฑ์ ที่สอดคล้องกับบริบท ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับ ประสบการณ์และทักษะจากกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และการศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการจัดการความรู้ โดยลดเวลาเรียนในห้องเรียน เพื่อให้เรียนรู้จากการปฏิบัติ นอกห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. (ร.ส.พ.).
- จิตรา สุขเจริญ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและการเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี ชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี ชลบุรี. สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. (2556). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). “รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้”. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(2), 2-9.

- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: จตุพรดีไซน์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2559). วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น กรุป.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรศักดิ์ ฉายขุนทด. (2560). ยุทธศาสตร์การนํานโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย . มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Stufflebeam, D. L. & Coryn, C. L. S. (2014). Evaluation theory, models & applications. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

การบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ
อันเกิดจากกระบวนการประนอมข้อพิพาทในประเทศไทย*
THE ENFORCEMENT OF THE COMPROMISE CONTRACT
ARISING FROM THE CONCILIATION PROCESS IN THAILAND

ธานี วรภัทร์

Thanee Vorapatr

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

วิชษฐ์ สินประสิทธิ์กุล

Wichet Sinprasitkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: wichet.sin@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลสถานการณ์คดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและศึกษาทบทวนการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยศึกษาหลักและทฤษฎีของการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท กฎหมายไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย โดยปัจจุบันการไกล่เกลี่ยมีพัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว เป็นกระบวนการที่เรียบง่ายแต่มีประสิทธิภาพสูง ค่าใช้จ่ายน้อย กระบวนการไกล่เกลี่ยในอดีตที่ผ่านมาเหมาะกับการศึกษาเหตุผลเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยสำเร็จและไม่สำเร็จของการไกล่เกลี่ยที่นำไปสู่ความสำเร็จ รวมถึงศึกษาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้กับกระบวนการไกล่เกลี่ยในปัจจุบัน และสามารถนำไปพัฒนากระบวนการที่ระงับข้อพิพาทดังกล่าวนี้ได้ต่อไป คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการดังกล่าวจึงเห็นควรศึกษาวิจัยโดยเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยโดยศึกษาการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย 11 หน่วย โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการไกล่เกลี่ยในระบบกระบวนการยุติธรรม กลุ่มที่มีการไกล่เกลี่ยโดยสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจ และกลุ่มที่มีการไกล่เกลี่ยภายใต้กฎหมายของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปสู่การ

* Received 21 June 2023; Revised 30 June 2023; Accepted 30 June 2023

วิเคราะห์และสรุปเพื่อศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับความสำเร็จและอุปสรรคของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความเชื่อมั่น ด้านมาตรฐานการบริการ ด้านประสิทธิภาพของการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ย พ.ศ.2562 ด้านขยายศักยภาพในเชิงพื้นที่ และด้านการบริหารจัดการเชิงรุก หากปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าวจะทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีการพัฒนาและประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ย, การระงับข้อพิพาท, กฎหมาย

Abstract

This research article studies information on the situation of cases in Thailand and reviews the use of mediation by learning principles and theories of dispute mediation. Current Thai Laws Regarding Conciliation in Thailand mediation has developed rapidly. It's a simple but highly efficient process. Little cost. It is suitable for studying the reasons for successful and unsuccessful mediation of mediation that lead to success, as well as the obstacles that may arise with the mediation process. The research team foresees the importance of such methods and therefore agrees to review the research by collecting data on various agencies that use the mediation process by checking the mediation that occurred in 11 mediation-related agencies, divided into three groups, namely those with mediation in the justice system. An institution or an ad hoc body mediates a group. And mediation groups under the laws of the Department of Local Administration. This leads to analysis and conclusions to study the success factors and obstacles of the mediation process in Thailand. This leads to policy recommendations in various areas: Public relations, Confidence service standards on the efficiency of enforcing the compromise agreement related to the Mediation Act B.E., and proactive management. Following these suggestions will make the dispute resolution process more developed and more efficient.

Key word: Mediation, Dispute Resolution, Law

บทนำ

การประนอมข้อพิพาท (mediation) หรือกระบวนการยุติหรือการระงับข้อพิพาทด้วยความตกลงยินยอม ของคู่กรณีเองโดยมีบุคคลที่สามเป็นคนกลางคอยช่วยเหลือและเสนอแนะหาทางออกในการยุติหรือระงับข้อพิพาท ให้คู่กรณีสามารถต่อรองกันได้สำเร็จ (สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่, 2563) โดยปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่กล่าวถึงการประนอมข้อพิพาทปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 อันเกิดจากคำสั่งของศาลให้คู่ความไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมยอมความกัน ซึ่งถือว่าเป็น การประนอมข้อพิพาทในศาล นอกจากนี้ยังมีการประนอมข้อพิพาทที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติ โดยเฉพาะแต่คู่กรณีมีสิทธิ์ที่จะดำเนินการได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดห้ามไว้อย่างชัดเจน โดยจะถือว่า ข้อตกลงดังกล่าวของคู่กรณีเป็นการประนอมข้อพิพาทนอกศาลและอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติเรื่องการประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (อรรถมน พิเชฐวรกุล, 2565) ดังนั้น กรณีการประนอมข้อพิพาทในศาล หากคู่กรณีสามารถทำความตกลงกันได้ ศาลก็จะพิพากษาไปตาม สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น (นพพร โพธิ์รังสียากร, 2563) โดยคำพิพากษตามยอมดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันคู่ความทั้งสองฝ่าย ตามมาตรา 145 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (โชติช่วง ทัพวงศ์, 2558) หากมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ อีกฝ่ายสามารถยื่นขอให้ศาลบังคับตามคำพิพากษตามยอมนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องไปฟ้องร้องคดีกันใหม่ (นพพร โพธิ์รังสียากร, 2552) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีความแตกต่างจากการประนอมข้อพิพาทนอกศาล กล่าวคือ เมื่อมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลแล้ว ย่อมทำให้ข้อพิพาทหรือหนี้ที่มีอยู่เดิมระงับไป และคู่กรณีผูกพันตามความตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น แต่หากฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตาม อีกฝ่ายหนึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องคดีเพื่อขอให้ศาลบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น (เชมจุฑา สุวรรณจินดา, 2563); (สรวิศ ลิ้มปริงชี, 2555)

อนึ่ง เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีฐานข้อมูลและรายละเอียดของคดีที่สามารถประนอมได้สำเร็จและไม่สำเร็จตามเจตนารมณ์ของคู่กรณี ซึ่งได้ดำเนินการโดยหน่วยงานและ/หรือสถาบันอื่นนอกเหนือจากศาล อัตราคดีที่เข้าสู่ กระบวนการฟ้องร้องเพื่อบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ปัจจัยรวมถึงอุปสรรคที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในระบบการประนอมข้อพิพาทของประเทศไทยนั้น มีอยู่เป็นจำนวนมากและกระจัดกระจายตามฐานข้อมูลขององค์กร สถาบันและ/หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรวบรวม และจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดให้ครบถ้วน และบริบูรณ์ ดังนั้น เพื่อให้การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นไปโดยระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนสามารถนำข้อมูลเช่นนั้น มาวิเคราะห์และปรับใช้เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน และระบบการบริหารคดีด้านการประนอม

ข้อพิพาทในประเทศไทย ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะรวบรวม ข้อมูลทั้งหมดเพื่อจัดทำรายงานการศึกษาคดีการประណอมข้อพิพาทของประเทศไทยและนำไปสู่การกำหนด แผนนโยบาย ตลอดจนทิศทางการประណอมข้อพิพาทของประเทศไทย รวมถึงปรับปรุงการให้บริการด้านการประណอมข้อพิพาทของสถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) ต่อไป (อนันต์ จันทโรภากร, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับระบบการประណอมข้อพิพาท อาทิ อัตราความสำเร็จและไม่สำเร็จ ที่คู่กรณีจะรับหรือยุติข้อพิพาทได้ด้วยการประណอมยอมความ ปัจจัยที่ทำให้ประណอมข้อพิพาทได้สำเร็จ และไม่สำเร็จ เป็นต้น โดยศึกษาทั้งการประណอมยอมความในศาล และการประណอมยอมความนอกศาล
2. เพื่อศึกษารายละเอียดการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับ ตามสัญญาประណอมยอมความ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบการประណอมข้อพิพาท ในประเทศไทย
4. เพื่อนำข้อมูลจากการผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายและวางทิศทางการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบ ประណอมข้อพิพาทของที่สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC) และสถาบันอื่น ๆ ของประเทศไทย อาทิ การเสนอแนะแนวในการ ปรับแก้ไขร่างกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาหรือเพิ่มศักยภาพของระบบประណอมข้อพิพาท เป็นต้น
5. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการด้านการประណอมข้อพิพาทของที่สถาบันอนุญาโตตุลาการ (THAC)

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัย

ค้นคว้า สํารวจ และรวบรวมข้อมูลทางคดีการประណอมข้อพิพาทในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลและรายละเอียดของสถาบัน หน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการประណอมข้อพิพาท อันประกอบด้วย โครงสร้างของสถาบัน/หน่วยงาน/องค์กร ขอบเขตการทำงาน ขั้นตอน การดำเนินงาน รายการบริการทางด้านประណอมข้อพิพาท บทสรุปการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และ แนวทางการปรับปรุงการให้บริการด้านการประណอมข้อพิพาทหน่วยงานที่สำคัญของประเทศไทย

หน่วยงานที่เก็บข้อมูล

สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม และศาลยุติธรรม 4 ศาล คือ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแขวงพระนครใต้ และศาลแขวงนครปฐม สำนักงาน

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) สำนักงานป้องกันและระงับข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกรมบังคับคดี กรมการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และสำนักแรงงานสัมพันธ์กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

การรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ

1. คดีเกี่ยวกับสัญญาประนีประนอมยอมความที่เกิดจากการประนีประนอม ยอมความในศาล รวมถึงคำพิพากษาตามยอม และสถิติคดีที่ศาลยกหรือบังคับตาม
2. คดีเกี่ยวกับสัญญาประนีประนอมยอมความที่เกิดจากการประนีประนอมข้อพิพาท หรือ การไกล่เกลี่ย ตลอดจนสถิติคดีที่ศาลยกหรือบังคับตาม
3. สาเหตุที่ศาลยกหรือบังคับตามข้อ 2 และศาลได้มีการพิจารณาในมูลหนี้เดิมหรือไม่
4. ระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่เกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความที่ไม่ได้เกิดจาก กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทเปรียบเทียบกับคดีที่เกิดจากกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท
5. จำกัดขอบเขตการศึกษา รวบรวม และอัตราความสำเร็จของคดีที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแขวงพระนครใต้ และศาลแขวงนครปฐม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นและรวบรวมสภาพปัญหาและอุปสรรค ของกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทนอกศาลที่เป็นเหตุให้คู่กรณีนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้บังคับ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ จัดทำข้อเสนอแนะตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของ กระบวนการประนีประนอมข้อพิพาทของประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. การไกล่เกลี่ยในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยนั้น มีความสำคัญอย่างมาก หากพิจารณาสถิติในแต่ละปีแต่ละประเภทคดีจะเห็นว่า ทุกประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีผลสำเร็จมากกว่าร้อยละ

50 ทำให้ลดจำนวนปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาได้อย่างมากมาย โดยเฉพาะประเภทคดีผู้บริโภคที่แสดงให้เห็นถึงอัตราความสำเร็จในทุกสูงกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป กล่าวโดยสรุปผลสรุปรวมทุกประเภทคดีมีอัตราความสำเร็จในแต่ละปีนั้นมีอัตราที่เกินกว่าร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่มีประโยชน์อย่างมาก หากไม่มีระบบการไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพแล้ว ศาลยุติธรรมทั่วประเทศจะมีภาระงานที่มากขึ้น ประชาชนรอความยุติธรรมนานขึ้น ทำให้ส่งผลเสียต่อไปเป็นทอดต่อประเทศไทยในวงกว้าง

2. ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทยนั้นสามารถจำแนกออกเป็น 3 ระบบหลักดังนี้

หนึ่ง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งประกอบไปด้วย การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีของสำนักส่งเสริมงานตุลาการ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และกรมบังคับคดี สอง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันและหน่วยงานเฉพาะกิจต่าง ๆ และสาม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในส่วนท้องถิ่นของกรมการปกครอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ทั่วประเทศผ่านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่วนท้องถิ่นของกรมการปกครอง หากเป็นเรื่องเฉพาะกิจสามารถเสนอข้อพิพาทเข้าสู่หน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ที่รับผิดชอบได้ อีกทั้งหากมีการนำข้อพิพาทเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ก็มีการบริการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง ไกล่เกลี่ยในชั้นศาล การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับตามสัญญา ประนีประนอมยอมความ อีกทั้งสามารถไกล่เกลี่ยในชั้นศาลอุทธรณ์และฎีกาได้จนถึงการไกล่เกลี่ยในส่วนบังคับคดีดำเนินงานโดยกรมบังคับคดี

3. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องในระบบกระบวนการยุติธรรม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการคือ สำนักส่งเสริมงานตุลาการ ศาลยุติธรรม มีอัตราการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่สำเร็จน้อยที่สุด แต่หลังจากปี พ.ศ. 2557 มีอัตราการไกล่เกลี่ยที่สำเร็จสูงขึ้นตามลำดับ จากผลการศึกษานั้น สำนักส่งเสริมงานตุลาการ ศาลยุติธรรม เป็นสำนักงานที่มีส่วนช่วยระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องของศาลยุติธรรม และพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลตามกฎหมาย ส่วนใหญ่สำนักส่งเสริมงานตุลาการจะทำงานด้านการสนับสนุนระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นหลัก เช่น ส่งเสริมการอบรมผู้ประนีประนอมของศาลยุติธรรม

4. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลของระบบกระบวนการยุติธรรม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่สำเร็จโดยรวมของศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของศาลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เห็นว่า มีอัตราการสำเร็จในการไกล่เกลี่ยที่ดี สาเหตุที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของศาลนั้นมีอัตราการประสบความสำเร็จ มาจากเหตุที่มีผู้

ประนีประนอมยอมความโดยการอบรมของศาลยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือ และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวนั้น คู่พิพาทมีหลักประกันในการบังคับคดีหากมีการไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

5. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นบังคับคดีของระบบกระบวนการยุติธรรม หากพิจารณาจากสถิติชั้นบังคับคดีนั้น สถิติแสดงให้เห็นว่า ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมบังคับคดีที่เป็นหน่วยงานปลายทางนั้น สามารถมีส่วนช่วยทำให้เจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทางออกและประสานประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากคดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมในสถาบันการเงิน ทำให้อัตราการสำเร็จของกรมบังคับคดีนั้นมีความสำเร็จสูงมาก เสมือนเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ของแต่ละฝ่าย

6. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระบบกระบวนการยุติธรรม คือ ความน่าเชื่อถือของผู้ประนีประนอมยอมความ มีเป็นกลางทำให้การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นไปโดยราบรื่น มีโอกาสที่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน หากคู่พิพาทมีความตั้งใจที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีโอกาสที่จะสำเร็จสูง ทั้งนี้ อยู่อยู่การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่จะทำให้คู่พิพาทนั้นมีความรู้ความเข้าใจที่จะเข้าสู่กระบวนการ การสื่อสารเชิงบวก หากคู่พิพาทนั้นได้รับการสื่อสารที่ดีจากการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วจะทำให้มีบรรยากาศการพูดคุยหาข้อสรุปได้ดี และนำไปสู่ความสำเร็จ และการบังคับตามสัญญาประนีประนอมเด็ดขาด การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคู่พิพาทย่อมมีความต้องการที่จะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเสร็จไปในคราวเดียว หากสามารถสร้างความมั่นใจในกระบวนการในกรณีผิดสัญญาไม่ปฏิบัติให้สามารถดำเนินการบังคับคดีได้เลย จะทำให้คู่พิพาทมีความเชื่อมั่น แต่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระบบกระบวนการยุติธรรม คือ บุคคลที่สามที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ความรู้และความไม่ชำนาญการของผู้ประนีประนอมมีส่วนสำคัญอย่างมากในการดำเนินการไกล่เกลี่ยมีผลต่อความเชื่อมั่นของแต่ละฝ่าย หากไม่มีความเข้าใจในข้อพิพาทนั้นแล้ว ยากที่จะบรรลุผลสำเร็จ ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความที่ต้องดำเนินการในชั้นศาลเสียก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความเมื่อไม่มีปฏิบัติตามสัญญาต้องนำสัญญาไปฟ้องร้องต่อศาล แต่ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 สามารถบังคับตามสัญญาได้เลยเหมือนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล ส่วนระยะเวลาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกับการดำเนินคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องนั้น ต้องนำสัญญาดังกล่าวไปฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลอีกครั้งหนึ่ง จะไม่มีการพิจารณาถึงมูลหนี้เดิม เว้นแต่มีการหยิบยกข้ออ้างของแต่ละฝ่ายที่จะต่อสู้ถึงความไม่สมบูรณ์ของสัญญาดังกล่าวให้ศาลพิจารณาต่อไปแล้วแต่กรณี

จะมีการพิจารณาที่รวดเร็วขึ้น ส่วนการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลนั้น สามารถบังคับคดีได้เลยตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นสัญญาที่มีการพิพาทตามยอม ไม่มีการพิจารณาถึงมูลหนี้เดิมอีกเช่นกัน เว้นแต่จะมีการต่อสู้ในประเด็นที่มาของสัญญาดังกล่าว ส่วนสุดท้ายการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นบังคับคดีนั้น หากไม่ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวแล้ว สามารถบังคับคดีตามเดิมได้ต่อไป เนื่องจากมีการกำหนดข้อตกลงไว้โดยเฉพาะที่ต้องกลับไปบังคับนี้ตามคำพิพากษาเดิม ส่งผลการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระบบกระบวนการยุติธรรมดังนี้ หากพิจารณาจากสถิติทั้งหมดของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล อัตราความสำเร็จนั้นเป็นไปทางที่ดีมาก มีส่วนช่วยลดภาระงานในชั้นพิจารณาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่า เหตุปัจจัยนั้นที่ทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลนั้นมีประสิทธิภาพเกิดปัจจัยหลักสองประการ คือ ผู้ประนีประนอมในศาลนั้นมีการพัฒนาประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา มีการอบรมอย่างต่อเนื่องและความเชื่อมั่นในกระบวนการว่ามีหลักประกันว่า สามารถบังคับตามสัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการผิดข้อตกลงในภายหลัง

7. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจ โดยสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจที่ทำการศึกษ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กรมทรัพย์สินทางปัญญา และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในหน่วยงานเฉพาะกิจนั้น เนื่องด้วยเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลในหน่วยงานที่ผู้วิจัยได้ทำศึกษานั้น มีอัตราการสำเร็จโดยพิจารณาข้อมูลทางสถิติของแต่ละหน่วยงานเฉพาะมีความประสบความสำเร็จอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่จะไม่มีการอบรมหรือขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมโดยเฉพาะ เว้นแต่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ที่มีข้อพิพาทด้านประกันภัยจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติงานตรงกับประเด็นข้อพิพาทโดยเฉพาะจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความสำเร็จดังจะกล่าวต่อไป หากพิจารณาจากสถิติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีอัตราการสำเร็จของแต่ละสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่า มีอัตราการสำเร็จที่สูงมาก เนื่องด้วยมาจากเหตุปัจจัยหลากหลายประการโดยเฉพาะการสร้าง ความเชื่อมั่นและเป็นที่พึ่งให้กับผู้ร้องเรียนที่อยู่ฐานะประชาชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นต้น โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจมีดังนี้ ความชำนาญ ความรู้และความเข้าใจในข้อพิพาทนั้น ๆ ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นสถาบันและหน่วยงานดังกล่าวมีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่ความเชื่อมั่นว่าจะสามารถ

แก้ไขปัญหาให้กับคู่พิพาทได้อย่างแท้จริง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจนั้นคือ การไม่เชื่อมั่นในกระบวนการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เนื่องจากเป็นการดำเนินการนอกศาลไม่ว่าจะบังคับคดีได้รวดเร็วเชกเช่นการทำสัญญาประนีประนอม แต่ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เป็นข้อพิพาทด้านประกันภัย และมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับคู่ประกอบธุรกิจประกันภัยที่รุนแรงหากไม่ปฏิบัติตามสัญญาทำให้ฝ่ายผู้เรียกร้องนั้นมีความมั่นใจว่าจะได้รับชำระหนี้ ในส่วนของระยะเวลาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกับการดำเนินคดีของสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจ มีการดำเนินการตามสัญญาประนีประนอมยอมความจากหน่วยงานเฉพาะมีผลในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล แต่หากมีการไม่ปฏิบัติตามสัญญาต้องนำสัญญาดังกล่าวไปฟ้องร้องต่อศาลอีกครั้ง ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลจะมีโอกาสทำให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการตกลงกันมาก่อนแล้ว มีประเด็นข้อพิพาทที่ลดลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นด้วย เช่น การยกข้อต่อสู้ของคู่พิพาท วันกำหนดนัดของศาลนั้น เป็นต้น เมื่อการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจนั้นต้องนำไปฟ้องร้องต่อศาลอีกครั้งหนึ่ง แต่การกระทำสัญญาประนีประนอมยอมความของหน่วยงานเฉพาะนั้นส่งผลทำให้มูลหนี้เดิมระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 852 ต้องบังคับกันตามสัญญาประนีประนอมยอมความฉบับใหม่ ผลการดำเนินไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันหรือหน่วยงานเฉพาะกิจ ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถาบันและหน่วยงานต่างเฉพาะกิจต่าง ๆ นั้น มีผลการดำเนินงานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เป็นไปได้ด้วยดี บางหน่วยงานกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานนั้นสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงานได้ถึง 100% มีอัตราการสำเร็จที่สูงในระดับดี ถือว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถาบันและหน่วยงานเฉพาะกิจต่าง ๆ แม้เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล มีข้อเสียเปรียบบางอย่างด้านกฎหมายที่รองรับบ้าง

8. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยของกรมการปกครองในท้องถิ่นนั้น มีการปกครองโดยนายอำเภอเป็นหลัก ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองนั้นมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน หลังจากนั้นพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองนั้นมีสองรูปแบบ คือ การไกล่เกลี่ยในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านและการไกล่เกลี่ยโดยอำเภอ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้ โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จากข้อมูลของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีการให้บริการของประชาชนตามท้องถิ่นที่มีจำนวนพอสมควรในแต่ละปีงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ไม่สามารถทำได้ทั่วไปถึง หากพิจารณาจากตัวเลขจะเห็นได้ว่า มีจำนวน

ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั่วประเทศ แต่ปัจจัยหลักที่สถิติมีจำนวนค่อนข้างน้อยเนื่องจาก กระบวนการไล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองที่จะถูกบันทึกนั้นต้องเป็นการไล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการไล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 เท่านั้น ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์การไล่เกลี่ยในระดับท้องถิ่นนั้นมีจำนวนมากกว่าจำนวนตัวเลขที่ปรากฏเนื่องจากบางที่เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอดำเนินการไล่เกลี่ยเองโดยไม่รอกระบวนการตามกฎหมายเนื่องจากเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น ทำให้ลดคดีข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลได้ปริมาณมาก หากมีการบันทึกสถิติดังกล่าวไว้ทุกกรณี ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการไล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ความชำนาญ ความรู้และความเข้าใจในข้อพิพาทนั้น ๆ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเชื่อมั่นนายอำเภอผู้มีความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ของพื้นที่เป็นอย่างดี สถานที่ทำการไล่เกลี่ยที่เหมาะสมทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นว่า จะไม่มีข้อมูลส่วนบุคคลถูกเผยแพร่ในระหว่างการไล่เกลี่ยข้อพิพาท ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการไล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การไม่เชื่อมั่นในกระบวนการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความเนื่องจากประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองมักจะไม่มี ความเชื่อมั่นเท่ากับอำเภอที่อยู่ห่างไกลที่คนในพื้นที่มักจะมีความไวใจนายอำเภอมากกว่า การประชาสัมพันธ์ของแต่ละหน่วยงานที่อาจจะไม่ได้ถูกเผยแพร่อย่างแพร่หลายมากนัก ทำให้ประชาชนไม่ได้มีส่วนรับรู้ถึงกระบวนการดังกล่าว ระยะเวลาไล่เกลี่ยข้อพิพาทกับการดำเนินคดีของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีปัจจัยเกี่ยวกับกรณีที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความผ่านคณะกรรมการหมู่บ้านนั้น มีผลทำให้คดีลดลง แต่เมื่อมีการผิดสัญญาแล้วต้องนำไปฟ้องร้องต่อศาลอีกครั้ง แต่จะทำให้ระยะเวลาในการพิจารณาของศาลนั้นรวดเร็วขึ้น เนื่องจากประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีน้อยลง เมื่อพิจารณาจากสถิติการดำเนินคดีปกติของศาลชั้นต้นพิจารณาไม่เกิน 6 เดือนต่อหนึ่งคดี คาดว่า การฟ้องร้องบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวไม่เกินไปจากมาตรฐานของคดีปกติทั่วไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นด้วย เช่น การยกข้อต่อสู้ของคู่พิพาท วันกำหนดของศาลนั้น เป็นต้น ส่วนผลการดำเนินไล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น การไล่เกลี่ยของกรมการปกครองในระดับอำเภอนั้นแท้จริงแล้วมีการไล่เกลี่ยข้อพิพาท ดูแลสารทุกข์สุกดิบของประชาชนในพื้นที่ปละหลายพันจนถึงระดับหมื่นข้อพิพาท แต่จากสถิติที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพียงสถิติที่มีการไล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายที่มีการเบิกจ่ายเงินเพราะเป็นการไล่เกลี่ยข้อพิพาทรูปแบบคณะกรรมการที่มีขั้นตอนชัดเจน แต่การไล่เกลี่ยข้อพิพาทบางครั้งประชาชนในพื้นที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วและนายอำเภอก็มีความเข้าใจถึงความเดือดร้อนของประชาชนจึงไล่เกลี่ยโดยลำพังเพื่อระงับข้อพิพาท จากสถิตินั้นถือว่า ช่วยลดปัญหาข้อ

พิพาทปละหลายพันคดี อีกทั้งการระงับข้อพิพาทของกรมการปกครองมีประสิทธิภาพการเชื่อมั่นว่าจะได้รับการปฏิบัติชำระหนี้แน่นอน เพราะหากมีการผิดสัญญาสามารถยื่นให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นต่อศาลเพื่อบังคับตามสัญญาได้ต่อไป

อภิปรายผล

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่สำคัญ ก่อนปี พ.ศ. 2562 ไม่มีกฎหมายรองรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีมาตรฐานเทียบเท่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล แต่ละสถาบันและหน่วยงานเฉพาะกิจต่าง ๆ ต่างมีวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายของหน่วยงานนั่นเอง ปัจจุบัน พ.ศ. 2562 มีการประกาศบังคับใช้กฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทบังคับ พ.ศ. 2562 ทำให้มิติในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เป็นประโยชน์และมีส่วนช่วยในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลได้ด้วยกระบวนการทางกฎหมายที่ดี (ชลัท ประเทืองรัตนนา, 2562 ก); (ชลัท ประเทืองรัตนนา, 2562ข) ผู้วิจัยจึงขอทำการเปรียบเทียบกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนและหลังพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 บังคับใช้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนและหลังพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 บังคับใช้

ก่อนพระราชบัญญัติบังคับใช้	หลังพระราชบัญญัติบังคับใช้
1. หน่วยงานที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล หากมีการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ต้องนำไปฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลอีกครั้ง	1. หน่วยงานที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยนอกศาล หากนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้แล้ว มาตรา 32 สามารถยื่นข้อตกลงที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทนั้นได้
2. หน่วยงานที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีความจำเป็นต้องขึ้นทะเบียน	2. หน่วยงานที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล ผู้ไกล่เกลี่ยกฎหมายบังคับต้องขึ้นทะเบียน
3. หน่วยงานที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย	3. หน่วยงานที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล จำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย
4. มาตรฐานขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล ไม่มีมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมาย	4. มาตรฐานขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล ถูกกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมาย
5. หลักฐานการไกล่เกลี่ยนอกศาลอาจจะนำไปสู่ความเสียหายในการฟ้องร้องคดีในอนาคตได้	5. หลักฐานการไกล่เกลี่ยนอกศาลไม่สามารถเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีในอนาคตได้

จากตารางแสดงข้อมูลว่า ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ให้อำนาจคู่สัญญาที่เสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น นำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้บังคับตามข้อตกลง

ระงับข้อพิพาทนั้นได้ และมาตรฐานในการไกล่เกลี่ยในแต่ละขั้นตอนนั้นมีความชัดเจนมากขึ้น มีความใกล้เคียงกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลอย่างมาก เชื่อว่า หากมีการบังคับตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมทั่วประเทศได้

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาพบองค์ความรู้ใหม่ในหลักการสำคัญ พบว่ามาตรการในการนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในประเทศไทย มีพัฒนาการดังต่อไปนี้

(ก) การบูรณาการไกล่เกลี่ยเชิงระบบเพื่อลดปริมาณข้อพิพาทขึ้นสู่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

ประเทศไทยมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงระบบในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งเมื่อข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีหรือไม่มีการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี คู่พิพาทจะนำข้อพิพาทเสนอต่อศาลยุติธรรม ซึ่งสามารถเสนอความประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ยได้ทั้งสามชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา หากไม่ประสบผลสำเร็จ คดีต่าง ๆ ที่ถูกตัดสินโดยคำพิพากษาของศาลจะถูกส่งมอบความรับผิดชอบไปยังหน่วยงานสุดท้าย คือ กรมบังคับคดีที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามคำบังคับของศาล แต่ยังไม่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาร่วมกันหาทางออกเพื่อลดปริมาณการบังคับคดีและหากสำเร็จจะช่วยให้เจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามคำพิพากษาประสานประโยชน์ร่วมกันและลดข้อขัดแย้งปรากฏตามแผนภาพดังนี้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

ภาพที่ 1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

นอกจากนี้ ยังมีสถาบันและหน่วยงานเฉพาะกิจที่ไม่ได้อยู่ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ดำเนินงานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่ง ดังจะสรุปในหัวข้อต่อไป

(ข) สถาบันและหน่วยงานเฉพาะกิจที่นำการไกล่เกลี่ยมาบังคับใช้ ประเทศไทยนั้นมีสถาบันและหน่วยงานเฉพาะกิจที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างมาก เนื่องจากข้อพิพาท

เฉพาะทางเริ่มมีปริมาณมากขึ้นตามลำดับ จึงได้ศึกษาและสรุปความสำคัญ ดังหน่วยงานตัวอย่างต่อไปนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายประกันภัยทุกประเภท
2. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค
3. กรมทรัพย์สินทางปัญญา ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาหลัก คือ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า
4. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงานเป็นหลัก

อีกทั้งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังขยายการบังคับใช้ไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจในการดูแลปกครองพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นประโยชน์มากในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น

(ค) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทท้องถิ่นของกรมการปกครอง โดยกรมการปกครองนั้นให้ความสำคัญด้านการดูแลประชาชนในแต่ละพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน อำนวยความยุติธรรมที่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ทั้งระดับคณะกรรมการหมู่บ้านและในระดับอำเภอ ความสำคัญของการไกล่เกลี่ยคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งทั่วไป แต่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผ่านกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 ของกระทรวงมหาดไทยที่รับจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านมรดก ด้านที่ดิน และจำนวนเงินทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท อีกทั้งหากมีการผิดสัญญา ประนีประนอมยอมความแล้ว กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 ให้ผู้เสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องให้บังคับตามสัญญาต่อศาลได้เลย

(ง) ภาครัฐให้ความสำคัญกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความจึงได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อบังคับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นจึงได้ออกพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 บังคับใช้ บัญญัติไว้ในมาตรา 32 ซึ่งให้คู่พิพาทฝ่ายที่เสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความหรือข้อตกลงระงับข้อพิพาท สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ะครับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวสามารถทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลในหน่วยงานต่าง ๆ ที่นำกฎหมายฉบับนี้ไปบังคับใช้กับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของหน่วยงานจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยข้อกฎหมายที่

ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของหน่วยงานมากขึ้น ประกอบกับส่งผลประโยชน์ในการลดจำนวนคดีที่จะขึ้นสู่ศาลในแต่ละปีลดลง หากมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำประโยชน์จากกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในปัจจุบันหากเป็นการไกล่เกลี่ยในหน่วยงานราชการจะมีอัตราสำเร็จที่มีแนวโน้มจะสำเร็จ เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ โดนมีปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ความพอใจของทั้งสองฝ่ายที่จะประสานประโยชน์ร่วมกัน ความน่าเชื่อถือของผู้ประนีประนอมประจำ และกระบวนการที่มีทำให้คู่พิพาทมีความมั่นใจว่าจะบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ ปัจจัยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ไม่สำเร็จ ได้แก่ 1. ความไม่น่าเชื่อถือของผู้ประนีประนอม 2. การบังคับตามสัญญาประนีประนอมที่ไม่สามารถบังคับคดีได้ทันที ดังนั้นกระบวนการในปัจจุบันควรที่จะพัฒนาให้เป็นไปตามแนวทางในการประสานประโยชน์ร่วมกันและอบรมผู้ประนีประนอมข้อพิพาทหรือคนกลางในการไกล่เกลี่ยให้มีความน่าเชื่อถือและมีความเข้าใจในเรื่องที่กำลังจะสานประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ข้อเสนอแนะคณะผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางสำหรับสถาบันระงับข้อพิพาทต่าง ๆ จึงเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์ ต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบบริการวิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ ในรูปแบบต่างๆ หลากๆ ช่องทาง ระบบการสื่อสารต้องทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงของคนทั่วไป จัดให้มีทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยที่จำแนกตามลักษณะข้อพิพาททั้งในและต่างประเทศ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับจากสังคมในเรื่องนั้นๆ จัดทำและเผยแพร่ข้อบังคับการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายให้บริการคู่พิพาทขัดแย้งทั้งในและต่างประเทศ และให้คำแนะนำในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่ถูกต้องชอบธรรม การระงับข้อพิพาทควรมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นของภาครัฐที่มีการกระจายอยู่ในทุกจังหวัดหรือทุกภูมิภาค ตลอดจนทั้งการทำความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีข้อพิพาทมาก ๆ และการสร้างเครือข่ายในระบบการศึกษาจัดอบรมให้ความรู้และสร้างกลุ่มอาจารย์และนักศึกษา เพื่อขยายผลการใช้วิธีการไกล่เกลี่ย เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เชมจุฑา สุวรรณจินดา. (2563). การระงับข้อพิพาททางสัญญาธุรกิจระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

- ชลัท ประเทืองรัตนนา. (2562ก). เจริญไกล่เกลี่ยไม่เกลี่ยกล่อม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ชลัท ประเทืองรัตนนา. (2562ข). การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง : เส้นทางแห่งการสร้างความเข้าใจร่วมกัน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- โชติช่วง ทังวงศ์. (2558). คู่มือนักเจรจาไกล่เกลี่ย. นนทบุรี: ศูนย์สันติวิธีสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2552). ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ย เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ข.ส.) รุ่นที่ 12” วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม .
- นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2563). จุดจบความขัดแย้ง : คู่มือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำหรับผู้นำท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2563). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องและหลังฟ้อง. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- สรวิศ ลิ้มปริงชี. (2555). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. กรุงเทพมหานคร: สำนักกระบวนข้อพิพาทสำนักงานศาลยุติธรรม.
- อนันต์ จันทโรภากร. (2558). ทางเลือกในการระงับข้อพิพาท: การเจรจา การไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาท อนุญาโตตุลาการ. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรัชมน พิเชฐวรกุล. (2565). การระงับข้อพิพาททางเลือก. เรียกใช้เมื่อ 7 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/122222>

ภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล: การเสริมศักยภาพนักศึกษาด้านการ
พัฒนาทักษะทางวิชาการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิภาคตะวันตก*

YOUTH LEADERSHIP DIGITAL ERA: EMPOERING STUDENTS TO
DEVELOP ACADEMIC SKILLS OF THE WESTERN REGIONAL
UNIVERSITY NETWORK

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์

Nipawan Charoenlak

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี

Muban Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand

วงศ์สิริ เรืองศรี

Wongsiri Rueangsri

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: ncharoenlak@gmail.com

บทคัดย่อ

เยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ออกแบบและวางแผนทางในการเสริมศักยภาพเพื่อให้เหมาะสม บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทบทวนการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนยุคดิจิทัล เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีเค้าโครงในการสัมภาษณ์เชิงลึก 5 คน และสนทนากลุ่ม 10 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่มีคุณสมบัติ คือ 1) มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ 2) มีประสบการณ์ในการทำงานจิตอาสา และ 3) ยินดีให้ข้อมูลในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการศึกษาพบว่าการเสริมศักยภาพผู้นำของเยาวชน คือ การมีเป้าหมายร่วม การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การทำงานเป็นทีม การคิดเชิงบวก และเข้าใจเชิงระบบ กระบวนการเสริมศักยภาพที่เป็นขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ลำดับ คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการ

*Received 21 June 2023; Revised 30 June 2023; Accepted 30 June 2023

เป็นจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์ข้อมูล 2) การเสริมศักยภาพ เป็นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมศักยภาพที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย 3) การเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ และ 4) สรุปบทเรียนประเมินผล กระบวนการดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการเสริมศักยภาพเยาวชนให้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงที่เท่าทันกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งจะเกิดกระบวนการเรียนรู้คู่กับการฝึกทักษะที่จำเป็น การวิเคราะห์สังคมได้ การอบรมตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การมีทักษะการประสานสัมพันธ์และการทำงานท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมภาพรวม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การเสริมศักยภาพ, ยุคดิจิทัล

Abstract

The youth of the new generation are an important force in the country's future development, so it is imperative that they design and plan ways to enhance their potential accordingly. The objectives of this research paper were 1) to study the lessons of empowering youth in the digital age and 2) to present guidelines for youth leadership development in the digital age. It is a qualitative study. A sample of 15 people collected data using an outlined questionnaire for 5 in-depth interviews and 10 people in a group discussion, selecting specific samples with qualifications: 1) experience in participating in academic activities, 2) experience in volunteer work, and 3) willing to provide information in research. Analyze data by content analysis and quality check with triangular techniques. The study found that youth leadership empowerment includes shared goals, continuous self-improvement, teamwork, positive thinking, and systemic understanding. The step-by-step empowerment process consists of 4 steps: 1) data analysis to assess needs as the starting point for data analysis, 2) empowerment to design a learning process to enhance potential appropriate to the target group, 3) participation in academic competitions, and 4) summary of evaluation lessons. This process will guide youth to become up-to-date change leaders. It will also result in a learning process coupled with the necessary skills training, social analytics, continuous self-training, ability to work with others, interpersonal skills, and working in different and diverse cultures. All of which will lead to coexistence in society as a whole.

Keywords: Leadership, Empowerment, Digital Era

บทนำ

การจัดการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาศักยภาพของคนให้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ สามารถที่จะอยู่ได้อย่างมีความสุขตามหลักการที่ว่ามนุษย์จะอยู่ด้วยดีและจะต้องมีระบบชีวิตที่สมดุล (balance; equilibrium; balanced system) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550) ความสำคัญดังกล่าวได้สะท้อนผ่านแนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษาดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 รวมถึงแนวคิดการจัดการศึกษาและพัฒนาศักยภาพพลเมืองของประเทศตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ได้เน้นถึงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยทั้งหมดมีกรอบหลักคือแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่มุ่งให้ประเทศก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ, 2563) สำหรับการบริหารหรือกระบวนการเสริมศักยภาพพลเมืองของประเทศในยุคดิจิทัล (Digital Age) หรือบางครั้งอาจเรียกว่าเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) จะต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behaviors) เพื่อจะเปลี่ยนแปลงคนให้มีศักยภาพที่ดีโดยมีเครื่องมือจากหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มพลังบวกเพื่อการเปลี่ยนแปลงเชิงลึก (Positive Approach for Profound Change) กลุ่มบำบัด ได้แก่ ศิลปะบำบัด (Art Therapy) กลุ่มการเรียนรู้ ได้แก่ องค์กรเรียนรู้ (Learning Organization) การบริหารความรู้ (Knowledge Management) รวมถึงกลุ่มพัฒนาอย่างพอเพียงและยั่งยืน เป็นต้น (วรภัทร์ ภูเจริญ, 2559) และในส่วนของคุณภาพของคนไทยที่พึงประสงค์ในยุคใหม่จะต้องเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ที่ออกแบบชีวิตที่มีคุณค่า เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สร้างอนาคต เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้มีสุขภาวะกายและใจที่ดี ในส่วนของคุณภาพด้านเทคโนโลยีซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบันคนไทยจะต้องเป็นผู้พลิกผันดิจิทัล เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม และเทคโนโลยีสีเขียว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเสริมศักยภาพเยาวชนรุ่นใหม่ที่จะเป็นอนาคตของสังคมและประเทศ หน่วยงาน องค์กร และทุกองคาพยพจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมทักษะที่จำเป็นและให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศเนื่องจากจะเป็นผู้นำพาอนาคตของประเทศสืบต่อไป การเสริมศักยภาพ การออกแบบเพื่อที่จะกระตุ้น และสร้างเยาวชนให้มีความตระหนักต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศในอนาคตจึงเป็นเรื่อง

สำคัญดังปรากฏในหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) ได้ระบุทิศทางของแผนฯ มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก มีความรับผิดชอบตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถานบันศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในช่วงการเปลี่ยนแปลงของชีวิตเยาวชนจะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการเสริมศักยภาพเยาวชนให้ทันต่อโลก ต้องเปลี่ยนจาก “การศึกษา” ให้เป็น “การเรียนรู้” โดยการเน้นการร่วมสร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนรู้ จัดหลักสูตรการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก ควบคู่กับหลักสูตรมาตรฐาน เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ (Learning) เพียงอย่างเดียวไม่พอ ผู้เรียนรู้ในศตวรรษใหม่จะต้องเป็นผู้มี “Living” และ “Loving” ด้วย (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563) ดังนั้น การจะพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะที่จำเป็นทั้งการวิเคราะห์สังคมให้ได้ การอบรมตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การมีทักษะการประสานสัมพันธ์และการทำงานท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย การเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการพัฒนาความคิดและฝึกทักษะประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและนำพาตนเองให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้

ภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล: การเสริมศักยภาพนักศึกษาด้านการพัฒนาทักษะทางวิชาการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิภาคตะวันตก เป็นบทความที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอการสรุปบทเรียนจากประสบการณ์ ภาวะผู้นำของเยาวชนจากกิจกรรมวิชาการ “การแข่งขันทักษะวิชาการ พ.จ.น.ก. ครั้งที่ 43” ซึ่งเป็น ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ระหว่างวันที่ 20 - 21 ธันวาคม 2565 ซึ่งกิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีการแข่งขันทางวิชาการ และเสริมทักษะให้นักศึกษาได้มีโอกาสเพิ่มพูนประสบการณ์ระหว่างเครือข่ายมหาวิทยาลัยด้วยกัน มีกิจกรรมวิชาการทั้งสิ้น 14 ทักษะ และ 48 กิจกรรม ผู้ศึกษาได้เจาะจงเลือกการถอดบทเรียนจาก 2 กิจกรรม คือ กิจกรรม “การจับประเด็นและสื่อสารด้วยแผนผังความคิด (Mind Mapping)” กิจกรรม “เส้นแบ่งเวลา” (Timeline) และได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลเชื่อมโยง องค์ความรู้ทั้งเชิงทฤษฎีและประสบการณ์จริงซึ่งได้จากการ

สะท้อนบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การนำเสนอบทความวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องในช่วงต้น ส่วนที่สองเป็นการนำเสนอลำดับของการเสริมศักยภาพ และตอนท้ายเป็นการวิเคราะห์และนำเสนอตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทเรียนการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนยุคดิจิทัล

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. **กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา** เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ทั้งหมดเป็นการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ที่มีคุณสมบัติ คือ 1) มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ 2) มีประสบการณ์ในการทำงานจิตอาสา และ 3) ยินดีให้ข้อมูลในการวิจัยตลอดการศึกษาวิจัยเพื่อให้ข้อมูลภาคสนามครบถ้วนที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล และสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

2. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบและดำเนินการศึกษาด้านการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาประเด็นสำคัญคือบทเรียนการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนยุคดิจิทัล

3. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และสรุปเป็นองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดภาวะผู้นำ และแนวคิดเยาวชนยุคดิจิทัล และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลจริง เพื่อวางแผนทางการศึกษาให้ได้ประเด็นที่ครอบคลุมและรอบด้านมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นเครื่องมือทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยทั้งด้านแนวคิดและกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00 นำ

แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาครั้งนี้เป็นปฏิบัติการภาคสนามผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง และกิจกรรมโครงการเป้าหมาย จากนั้นได้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย วิเคราะห์เอกสารจากพื้นที่จริงซึ่งเป็นเอกสารขั้นต้น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) จัดบันทึกภาคสนาม (Field Note) และเครื่องมือที่ใช้คือแนวคำถาม (Guidelines) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด และมีโครงสร้างเพื่อกำหนดประเด็นการสนทนาไว้เบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique)

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บทเรียนการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัลจากการศึกษาพบว่ากิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาการ ในงานกีฬา พ.จ.น.ก. สัมพันธ์ครั้งที่ 43 หรือ “ดอกเฟื่องฟ้าเกมส์” เป็นกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มีการหมุนเวียนการเป็นเจ้าภาพ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือมุ่งเสริมสร้างเครือข่ายทางวิชาการในภูมิภาค ทั้งอาจารย์และนักศึกษา ผลการสะท้อนหลังการเข้าร่วมกิจกรรม (After Action Review: AAR) และการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม (Retrospect) และได้มีข้อเสนอถึงมิติต่าง ๆ ที่สืบเนื่องกับภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำจากการเสริมศักยภาพทักษะทางวิชาการ ประกอบด้วย 5 ลักษณะที่สำคัญ คือ

1.1 **การมีเป้าหมายร่วม** การมองเห็นเป้าหมายร่วมกันว่าสิ่งที่จะต้องไปให้ถึงจุดหมายนั้นคืออะไร ผลลัพธ์สุดท้ายอาจจะไม่ใช่รางวัลจากการแข่งขัน แต่จะเป็นประสบการณ์ที่จะเสริมสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับทุกคนทั้งในด้านการดูแลตนเอง การค้นคว้าหาความรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกซ้อมทักษะที่คณาจารย์ได้จัดให้ การทบทวน

และฝึกฝนด้วยตนเอง การเล็งเห็นเป้าหมายปลายทางร่วมกันจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับทุกคน ดังการสะท้อนกลับหลังการเข้าร่วมกิจกรรมว่า

“การแข่งขันทักษะวิชาการครั้งนี้ รู้สึกตื่นเต้น และคุ้มค่ากับการแข่งขัน แม้จะมีเวลาฝึกสั้น ๆ ก็เห็นความมุ่งมั่น มีความตั้งใจ และมีการร่วมมือสามัคคีกัน เราไม่รู้ว่าผลจะเป็นอย่างไร แต่เรามีความพยายามจนเกิดความภูมิใจ เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยได้ทำ”

นอกจากนี้แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงมิติความเสียสละมุ่งมั่นตั้งใจ และความเป็นจิตอาสา (Volunteer spirit) ในฐานะที่ได้รับการเป็นตัวแทนในการสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบัน ดังการสนทนากลุ่มว่า

“การได้ลงแข่งขันทักษะวิชาการ ทำให้ค้นพบถึงความสมัครใจ ความใส่ใจของเพื่อนที่ร่วมกันแข่งขันอย่างน้อยถึงจะไม่ได้รางวัลอะไรมากมาย แต่ได้รอยยิ้ม และได้พบกับเพื่อนใหม่ และทำให้เกิดความพยายามโดยที่ไม่หวังผลตอบแทน ขอแค่ได้ลงแข่งเพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้กับตัวเองเท่านั้น”

1.2 การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการสำคัญที่คณาจารย์มุ่งให้เกิดขึ้นกับการเสริมทักษะเยาวชนระหว่างเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมการแข่งขันวิชาการคือ “การสร้างวินัยเบื้องต้น” ให้เกิดขึ้นกับเยาวชน การกระตุ้นและเสริมแรงในด้านการสร้าง “ความปรารถนา” (Passion) ที่จะพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางวิชาการตามกิจกรรมที่ตนเองได้รับมอบหมายให้ได้ การมี “กระบวนการคิดเชิงระบบ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เครื่องมือแผนผังทางความคิด (Mind Mapping) การเขียนลำดับเหตุการณ์เวลา (Timeline) ทั้ง 2 กิจกรรมนี้จะต้องใช้ทักษะการคิดเป็นหลัก และเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ ได้ นอกจากนี้แล้วทักษะที่สำคัญที่จะต้องพัฒนาคือ “การสะท้อนกลับ” (Reflection) ที่เยาวชนจะต้องฝึกซ้อมและพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถนำเสนอและอภิปรายตอบโต้ระหว่างกระบวนการแข่งขันได้ ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญ ดังการสะท้อนกลับว่า

“รู้สึกได้ความรู้ และประสบการณ์อย่างมากสำหรับการแข่งขัน มีทั้งตื่นเต้น และกดดัน สำหรับการทำ Mind Mapping ได้ทั้งมิตรภาพต่างมหาวิทยาลัย และได้ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการต่างมหาวิทยาลัยหลายท่านที่จะนำไปแก้ไข”

1.3 การทำงานเป็นทีม กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางวิชาการเป็นกิจกรรมที่เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกิจกรรม การวางแผนกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นทั้งภาวะผู้นำ การอบรมศึกษาเพิ่มเติมในเนื้อหาที่มุ่งแข่งขันวิชาการตามวัตถุประสงค์ที่โครงการได้กำหนดไว้ และการสื่อสารเป็นกลุ่ม

เรียนรู้ที่มีทั้งอาจารย์ผู้ให้คำชี้แนะ นักศึกษาที่เป็นตัวแทนเข้าร่วมแข่งขัน รวมถึงคณาจารย์ในสาขาเพื่อมาร่วมกันระดมสมองและให้ข้อคิดในการพัฒนาการทำงานเป็นทีม การแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบและช่วยเหลือกันและกันเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพและทุกคนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ดังการสนทนากลุ่มเพื่อสะท้อนบทเรียนว่า

“การแข่งขันทักษะวิชาการ พ จ น ในครั้งนี้ รู้สึกคุ้มค่ากับการที่ได้ฝึกฝน ถึงแม้จะเป็นเวลาที่ไม่นาน แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ ความพยายาม และความร่วมมือที่ได้ไปแข่งขัน ไม่ว่าผลจะออกมาเป็นอย่างไร แต่สุดท้ายที่ได้รับคือความภูมิใจ ความสามัคคี และยังได้เพื่อนใหม่ ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่จะหาไม่ได้หลังจากเรียนจบแล้ว”

การทำงานร่วมกันเป็นทีมและการแสดงบทบาทในฐานะ “ผู้นำ” และการเป็น “ผู้ตามที่ดี” เป็นคุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำในเยาวชนในยุคดิจิทัล

1.4 การคิดเชิงบวก เป็นแนวคิดพื้นฐานตั้งต้นที่เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ให้ความสำคัญ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งผลให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การเกิดความคิดต่อมุมมองสิ่งต่างๆ ทั้งผู้คน กระบวนการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังกิจกรรมอย่างเข้าใจ ส่งผลให้เกิดการยอมรับต่อประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ และมองให้เป็นวิธีการดำเนินชีวิตธรรมดาทั้งด้านประสบผลสำเร็จและด้านที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นบทเรียนที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตจริง นำประสบการณ์ต่างๆ ย้อนกลับมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทั้งการทำงาน การปฏิสัมพันธ์ และการศึกษาในรอบรั้วมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข ดังการสะท้อนกลับว่า

“หนูคิดว่าสิ่งที่ได้ตรงๆ คือการแข่งขันจะทำให้พวกเราเองทำงานกันได้ ส่วนที่ได้หรือไม่ได้รางวัลก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่ได้แน่ ๆ ก็คือมันเป็นประสบการณ์ค่ะ พวกเราจะหาไม่ได้เลยจากมหาลัยในการเรียนการสอนปกติ แต่ที่เราสมัครใจมาร่วมมันก็เป็นโอกาสของพวกเรา”

และการสนทนากลุ่มว่า “สามารถนำไปปรับใช้ได้หลากหลายมากๆ เช่น การแก้ปัญหาเบื้องต้น เพราะการแข่งขันจะต้องมีปัญหาไม่มากก็น้อย ดังนั้น การแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองย่อมส่งผลดีกับตัวเองแน่นอน รวมถึงการทำงานร่วมกับคนอื่นหรือเพื่อนก็ต้องมีความคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้นก็ต้องเปิดใจที่จะฟังเสียงข้างมากเพื่อจะได้พัฒนาให้ดีขึ้นไปอีก พวกเราเองก็ต้องยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนที่บางครั้งก็มีความแตกต่างกันมากๆ”

การคิดเชิงบวกจะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา กล้าที่จะเผชิญกับข้อทักท้วงหรือข้อเสนอแนะที่จะเกิดขึ้นจากเวที

1.5 **เข้าใจเชิงระบบ** ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการเป็นการฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบได้เป็นอย่างดี เริ่มจากการเข้าใจถึงเหตุผล การมองเห็นปัญหาและวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากการฝึกทักษะ การนำบทเรียนจากการแก้ปัญหามาพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณภาพระหว่างกระบวนการมากยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดสามารถนำมาใช้ในการศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะการต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การตระหนักถึงการวางแผน การใส่ใจต่อกระบวนการทำงาน และคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ ดังการสนทนากลุ่มว่า

“ค้นพบว่าการทำงาน หรือทำอะไรสักอย่างต้องมีการวางแผนล่วงหน้า แต่หลายคนอาจมีบทบาทหน้าที่การทำงานอย่างลงตัว เพื่อที่จะทำให้การทำงานนั้น เสร็จทันเวลา และการทำงานร่วมกัน การทำงานงานต้องจัดสรรเวลาให้พอดี และลงตัว”

การสนทนากลุ่มว่า “หากวันใดวันหนึ่งทำงานแล้ว เราต้องรู้จักประเมินเวลาในการทำงานให้ได้มีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น เวลาทำงาน 8 ชั่วโมงครึ่ง ก็ควรจะต้องเดินทาง 7 โมง เมื่อรถติดก็จะทำให้ไม่ไปทำงานสาย ต้องจัดเวลาให้เหมาะสม”

และการสะท้อนกลับว่า “สามารถนำไปปรับใช้ได้หลายสถานการณ์ การแข่งขันจะต้องมีปัญหา ความคิดต่างกันบ้าง แต่เราต้องเปิดใจคุยช่วยกันคิดเลือกสิ่งที่ทำงานกลุ่มเลือกที่ดีที่สุด”

ดังข้อสะท้อนประสบการณ์ข้างต้นได้แสดงให้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การเข้าร่วมการแข่งขัน แม้ว่าจะเป็นช่วงระยะเวลาไม่นาน แต่ได้สร้างประสบการณ์และระบบวิธีคิดที่ดีให้กับเยาวชนได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 1 กิจกรรมการเข้าร่วมแข่งขันทางวิชาการ พ.จ.น.ภ. สัมพันธ์ครั้งที่ 43

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการเสริมศักยภาพเยาวชนสู่ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

บทเรียนประสบการณ์การเข้าร่วมการแข่งขันวิชาการซึ่งถูกออกแบบอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่เริ่มต้น ระหว่างกระบวนการ และปลายทางของกระบวนการได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่บูรณาการทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์จริง (Experiential Learning) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) ผ่านประสบการณ์จริงแบบข้ามเครือข่ายโดยอิงกับโครงการและกิจกรรมที่เป็นทักษะพื้นฐานของเยาวชนในฐานะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย (Issue-Based Learning) เป็นการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานกล่าวคือองค์กรหรือการรวมกลุ่มวิชาการเป็นฐานในการศึกษาเรียนรู้ (Community-Based Learning) และการเรียนรู้จากโครงการ (Project-Based Learning) ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นกระบวนการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำ ดังนี้

1. *การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการ* ในการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ การได้รู้ถึงศักยภาพ ความสนใจ หรือทักษะเฉพาะด้านที่เยาวชนมีความถนัดอยู่แล้วจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในกระบวนการเสริมศักยภาพ จะทำให้รู้ว่าสิ่งที่จะต้องออกแบบเสริมและวางแผนต่อยอดนั้นคืออะไรบ้าง โดยคณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมศักยภาพจะต้องออกแบบทั้งการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือการนัดหมายเพื่ออบรมโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คณาจารย์ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เบื้องต้นเพื่อพัฒนาการเสริมศักยภาพให้เหมาะสม

2. *การเสริมศักยภาพ* ยุคของการเปลี่ยนแปลงและข้อมูลข่าวสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย การเรียนรู้เป็นไปได้ง่ายดังนั้นเยาวชนยุคดิจิทัลต้องเป็นผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ศักยภาพของตนเอง การได้รับการหนุนเสริมจากคณาจารย์ผู้สอนเพื่อเสริมแรงในการค้นคว้าและหาความรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากมีพื้นฐานดังกล่าวแล้วเยาวชนจะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

3. *การเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ* ภาวะผู้นำจากประสบการณ์การเข้าร่วมการแข่งขันคือการลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมแข่งขันวิชาการจึงเป็นการฝึกฝนประสบการณ์ผ่านประสบการณ์จริง เยาวชนได้สัมผัสสภาพสิ่งแวดล้อมทางวิชาการจริง ตั้งแต่การคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ บรรยากาศการแข่งขัน ทีมเยาวชนต่างสถาบันที่เข้าร่วมแข่งขัน ทั้งนี้ หากมีการจัดซ้อมเวทีวิชาการตั้งแต่ระดับห้องเรียน ระดับมหาวิทยาลัย และเครือข่ายผ่านการเรียนการสอน จะเป็นการให้เยาวชนเกิดทักษะผู้นำซึ่ง

เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรไปด้วย และได้ผลตามความคาดหวังของสังคม นั้น การเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันวิชาการจะเป็นการจัดประสบการณ์ที่ให้ความสำคัญกับ บทบาทการเสริมสร้างภาวะผู้นำของเยาวชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่ได้เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย กล่าวคือการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติหรือลงมือกระทำ

4. *สรุปบทเรียนและประเมินผล* กิจกรรมสำคัญในการประยุกต์ใช้ได้อย่าง เรียบง่ายและสามารถดำเนินการได้ให้เป็นปกติของเยาวชนโดยเฉพาะที่กำลังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัยคือการสะท้อนบทเรียน (Reflection) หรือ Acter Action Review (AAR) อย่างง่ายๆ การตั้งคำถาม การพูดคุย และการสรุปประเด็นให้เป็นบทเรียน การรู้จัก ประยุกต์ใช้กิจกรรมสรุปบทเรียนและประเมินผลให้เป็นปกติ จะเป็นการทบทวน เปรียบเทียบถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ว่ามีความสำเร็จอย่างไรบ้าง มีปัญหาที่จะต้อง ปรับปรุง หรือยกระดับต่อยอดอย่างไรได้บ้าง ทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การ พัฒนาการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุลได้

อภิปรายผล

การเสริมศักยภาพทักษะทางวิชาการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิภาคตะวันตกเป็น กิจกรรมทางวิชาการเพื่อเติมเต็มประสบการณ์ให้เยาวชนซึ่งยังอยู่ในระหว่างการศึกษาอยู่ใน สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยจากผลการศึกษาข้างต้นสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 บทเรียนการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำของเยาวชนยุคดิจิทัล การเสริม ศักยภาพผู้นำของเยาวชน คือ การมีเป้าหมายร่วม การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การทำงาน เป็นทีม การคิดเชิงบวก และเข้าใจเชิงระบบ กระบวนการดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการเสริม ศักยภาพเยาวชนให้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงที่เท่าทันกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งจะเกิด กระบวนการเรียนรู้คู่กับการฝึกทักษะที่จำเป็น การวิเคราะห์สังคมได้ การอบรมตนเองอย่าง ต่อเนื่อง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การมีทักษะการประสานสัมพันธ์และการทำงานท่ามกลาง วัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมภาพรวม สะท้อนให้เห็นว่าการเสริมศักยภาพภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งเป็นทักษะจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ เยาวชนที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยและเป็นบัณฑิตยุคดิจิทัล (Digital Age) ซึ่งจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญญาพัชร วันทอง ซึ่งได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกและพบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (เบญญาพัชร วันทอง, 2559) จากการสรุปผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้จริง อยู่ในระดับมาก โดยมีระดับ

ความคิดเห็นเฉลี่ย 4.03 จากคะแนน 5 ระดับ และผลการใช้กิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21พบว่าเยาวชนมีพฤติกรรมในภาพรวมด้านทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.31 รองลงมาเป็นด้านการเป็นผู้คิดริเริ่มและการนำตนเองคิดเป็นร้อยละ 85.71, ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 83.46, ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกในหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 78.73 และด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.61 เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการ นอก และสอคล้องกับการศึกษาของปมณท์ สุภาพักตร์ และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำเยาวชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าคุณลักษณะของเยาวชนประกอบด้วย มิถุมิคุ้มกันที่ดีในการรักษาตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ มีความกระตือรือร้น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีคุณธรรมด้านความประหยัด ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อประเทศชาติ มีความใส่ใจใฝ่เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และมีความกล้าหาญ อดทนและเสียสละ ส่วนการกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ มี 8 กิจกรรม คือ กิจกรรมสัมพันธ์ไมตรี กิจกรรม ยุวกวีพอเพียง กิจกรรมจำเรียงถ้อยร้อยกรอง กิจกรรมตามครรลองปรัชญา กิจกรรมเพื่อนพี่ (ภา) ยามยาก กิจกรรมหลายหลากกล้านำนำ กิจกรรมประพุดิธรรมล้ำความดี และกิจกรรมนำวิถีเยาวชนพอเพียง ดังการอภิปรายข้างต้น การเสริมทักษะเยาวชนยุคดิจิทัลต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชน (ปมณท์ สุภาพักตร์ และคณะ, 2562)

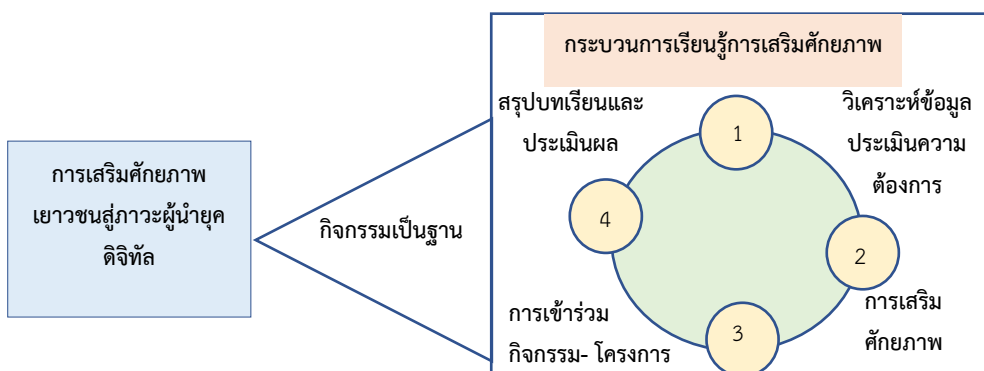
วัตถุประสงค์ข้อ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนยุคดิจิทัล กระบวนการเสริมศักยภาพที่เป็นขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ลำดับ คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการ เป็นจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์ข้อมูล 2) การเสริมศักยภาพ เป็นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมศักยภาพที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย 3) การเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ และ 4) สรุปบทเรียนประเมินผล ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการเสริมศักยภาพเยาวชนที่มีการเริ่มต้นด้วยการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้จักกำหนด “การมีเป้าหมายร่วม” (Goal setting) เป็นทักษะที่สำคัญต่อการพัฒนาและสร้างเป้าหมายให้กับตนเองรวมถึงผู้ที่ตนเองจะเข้าไปเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงเพื่อที่จะวางแผนการดำเนินชีวิต รวมถึงการวางแผนต่างๆ ให้สามารถที่จะมุ่งสู่เป้าหมายให้ได้ตามระยะเวลา นอกจากนี้แล้วเพื่อที่จะบริหารจัดการให้สอดคล้องกับศักยภาพตนเองรวมถึงทีมงาน ในด้าน “การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง” (Self-improvement) เริ่มต้นด้วยการปรับกระบวนการคิดเป็นเชิงบวก (Growth Mindset) กล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ มุ่งมั่นที่จะฝ่าฟันปัญหาอุปสรรค อดทนที่จะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ มีมุมมองที่จะกล้าที่จะเผชิญกับความผิดพลาด ไม่หยุดที่จะพัฒนาตนเอง ให้โอกาสตนเองในการพัฒนาโอกาสใหม่ๆ “การทำงานเป็นทีม” (Team work) การมุ่งมั่นและมีความตั้งใจต่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและร่วมทำงาน นอกจากนี้แล้วความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของทีม หน่วยงานหรือส่วนราชการ โดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิก ไม่จำเป็นต้องมี

ฐานะหัวหน้าทีม รวมทั้งความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม “การคิดเชิงบวก” และ “เข้าใจเชิงระบบ” ผลการศึกษาสอดคล้องกับชญาณิษฐ์ ศศิวิมล ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนพลายชุมพลเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พบว่า ผลการพัฒนาแบบได้รูปแบบที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยใช้โครงการเป็นฐาน (project-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต (demonstration method) และการเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาโดยผ่านการเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน (ชญาณิษฐ์ ศศิวิมล, 2557) และสอดคล้องกับวิศาล ศรีมหาโว ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย : กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประเด็นการค้นหาและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การสร้างหลักสูตรระยะสั้นการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง การจัดค่ายเยาวชนปลูกฝังความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของชาติ การจัดการความรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมรับผิดชอบตนเองและสังคม มีเวทีประชาคมความรู้ เสริมสร้างพลเมืองและการศึกษาดูงานสร้างชุมชนท้องถิ่นแบบประชาธิปไตยธรรมาภิบาล ดังการอภิปรายข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวทางการเสริมศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อเสริมภาวะผู้นำในยุคของการเปลี่ยนแปลงนั้นผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักถึงเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง และออกแบบกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก การออกแบบที่ให้นับประสบการณ์จริง ทั้งหมดจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ต่อไป (วิศาล ศรีมหาโว, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นองค์ความรู้ใหม่โดยการเสริมศักยภาพเยาวชนสู่ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลนั้น การออกแบบจะต้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเน้นการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก และเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อเปิดกว้างให้เยาวชนรุ่นใหม่เกิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่เสริมการสร้างสรรค์ทางปัญญา ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นบทบาทที่สำคัญซึ่งผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักถึง การวางบทบาทเป็นผู้อำนวยการเสริมการเรียนรู้ (Facilitator) การเป็นพี่เลี้ยงอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Mentor) โดยกระบวนการที่สำคัญ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินความต้องการ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การออกแบบเพื่อเสริมศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการ การนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการเพื่อให้ได้ประสบการณ์เรียนรู้โดยตรง และต้องมีการสรุปทบทวนและประเมินผลในตอนท้าย

สามารถสรุปเป็นได้ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2: การเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้การเสริมศักยภาพเยาวชนสู่ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เยาวชนคนรุ่นใหม่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ออกแบบและวางแผนทางในการเสริมศักยภาพเพื่อให้เกิดความเหมาะสม โดยมุ่งให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเป้าหมายร่วมของประเทศและนานาชาติ ในส่วนของบทบาทของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับเปลี่ยนจาก “การศึกษา” จากความคุ้นชินเดิม ๆ สู่การออกแบบการเรียนรู้แบบใหม่ให้เกิด “กระบวนการเรียนรู้” มากขึ้น โดยจะต้องออกแบบที่เน้นถึงการร่วมสร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนรู้ จัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการที่อิงกับสถานการณ์และความต้องการของเด็กและเยาวชน เป็นพื้นที่การแสดงออกในสถานการณ์จริง การดำเนินการและวางแผนทางดังกล่าวอย่างเป็นระบบ จะสามารถจะพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงที่เท่าทันกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งจะเกิดกระบวนการเรียนรู้คู่กับการฝึกทักษะที่จำเป็น การวิเคราะห์สังคมได้ การอบรมตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การมีทักษะการประสานสัมพันธ์และการทำงานท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมภาพรวม ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา 1) ภาวะผู้นำ (Leadership) นับว่าเป็นทักษะสำคัญสำหรับเยาวชนในยุคดิจิทัลซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่างที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นบทบาทของสถาบันการศึกษา อาจารย์ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมประกอบที่จำเป็นดังกล่าวเพื่อเสริมศักยภาพเยาวชนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 2) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้เสริมศักยภาพให้เกิดภาวะผู้นำ (Leadership) จะต้องให้ความสำคัญกับบริบทที่สอดคล้องสังคมที่เปลี่ยนแปลง ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 1) ควรมีการวิจัย

และพัฒนาเสริมศักยภาพทักษะวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาทักษะวิชาการในรูปแบบใหม่ ๆ 2) ควรมีการวิจัยในกลุ่มเยาวชนที่มีความหลากหลายทั้งระดับมัธยม ระดับมหาวิทยาลัย และผู้ที่ไม่ได้ศึกษาในระบบเพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการเสริมทักษะภาวะผู้นำในรูปแบบที่แตกต่างกันไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2565 (ผนวกรวมแผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เจ. เอส. การพิมพ์.
- ชญาธิษฐ์ ศศิวิมล. (2557). การพัฒนาเด็กและเยาวชนพลายชุมพลเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้. *Life Sciences and Environment Journal*, 13(1), 62-69.
- ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอติชัย และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เบญญาพัชร วันทอง. (2559). ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารครูพิบูล*, 3(2), 76-85.
- ปมณต์ สุภาพักตร์ และคณะ. (2562). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำเยาวชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 165-175.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2559). ฟา: ทักษะสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ Facilitator Skill For Modern Management. กรุงเทพมหานคร: อริยชน.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2562). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษาเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 7(1), 148-155.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสพการณ์นานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยน คนปรับ: หลุดจากกับดัก... ขยับสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

การใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพและ
ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ในการป้องกันและการส่งเสริม
สุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดี : กรณีศึกษาโรงพยาบาล
สมเด็จพระยุพราชปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน*

USING THE THAI HEALTH DEE PROGRAM TO ASSESS HEALTH
STATUS AND MEDICAL TECHNICAL HEALTH LITERACY IN THE
PREVENTION AND PROMOTION OF LONG-TERM HEALTH AMONG
HEALTHY PEOPLE : A CASE STUDY OF SOMDET PRAYUPRACHAPUA
HOSPITAL, PUA DISTRICT, NAN PROVINCE

วสุนันต์ ทองดี

Wasuanan Thongdee

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว

Pua Crown Prince Hospital, Thailand

บรรจง กิตติสว่างวงศ์

Bonjong Kiitsawangwang

โรงพยาบาลน่าน

Nan Hospital, Thailand

ประสิทธิ์ หมั่นดี

Prasit Mandi

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University, Thailand

เรงวิทย์ นิลโคตร

Reongwit Nilkote

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Banmi Rajabhat University, Thailand

E-mail: wasuanan2519@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้สุขภาพด้าน
เทคนิคการแพทย์ และ 2) ประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดี เป็นการ

*Received 21 June 2023; Revised 30 June 2023; Accepted 30 June 2023

วิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ ประชาชนที่มาตรวจสุขภาพที่ศูนย์ตรวจสุขภาพ ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว โดยการตรวจเลือด ปี 2563 - 2564 จำนวน 240 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามความรอบรู้ทางสุขภาพ และ ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครง เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ คือ รายการตรวจเลือดของกลุ่มประชากรอยู่ในระดับ เข้าใจบ้าง เข้าใจมาก และเข้าใจดีเยี่ยมมาก ร้อยละ 56.3, 34.6 และ 6.3 ตามลำดับ ผู้เข้าร่วมวิจัยเลือกการตรวจสุขภาพประจำปีด้วยตัวเองเพื่อการป้องกันโรคระยะยาวด้วยตัวเองมากกว่าวิธีใช้หลักการ 3 อ. 2 ส. ร้อยละ 79.2 และ 50.4 ตามลำดับ (P-value =1.000) และผู้เข้าร่วมวิจัยมีความต้องการสนใจใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ และการจัดการตนเองทางสุขภาพได้ในระยะยาว ร้อยละ 99.2 และ 2) ประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดีพบว่า มีความสนใจใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Thai Health Dee 99.2% และไม่สนใจใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Thai Health Dee 0.8% ผลการศึกษาสะท้อนถึง ความสำคัญของการประเมินสถานะสุขภาพและความรอบรู้สุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชน

คำสำคัญ: ความรอบรู้สุขภาพ, เทคนิคการแพทย์, เทคโนโลยีสารสนเทศทางสุขภาพ, การประเมินสถานะสุขภาพ

Abstract

The objectives of this research were : 1) to study the situation of health literacy in medical technology, and 2) to assess the health literacy of healthy people. It is mixed methods research divided into 2 parts: Part 1 Quantitative Studies. The population is 240 people who came for health check-ups at the health check-up center at Pua Crown Prince Hospital, with blood tests in 2020-2021 being selective. It's a purposive sampling. The tools used consisted of a health literacy questionnaire. And Part 2 was a qualitative study with a sample of 12 people. It's a purposive sampling. The tool is an outlined interview form. Collect data through group discussions and participatory observation. The results of the research revealed that 1) Health

knowledge in medical techniques, i.e. the blood test of the population group, were at the levels of partially understood, very understood and very well understood, 56.3%, 34.6% and 6.3%, respectively. Participants chose annual self-check-up for long-term disease prevention rather than using the 3 A, 2 S, 79.2% and 50.4% principles, respectively (P -value =1.000), and participants preferred to use Thai Health Dee to assess their health status in prevention and promotion and long-term health self-management 99.2 percent. And 2) assessing the health literacy of healthy people, found that 99.2% were interested in using information technology innovations in Thai Health Dee program and 0.8% were not interested in using information technology innovations in Thai Health Dee program. The results of the study reflect The importance of assessing health status and health literacy in prevention and long-term health promotion among people.

Keywords: Health Literacy, Medical Technology, Health Information Technology, Health Assessment

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตได้ให้ความสำคัญกับความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน (Health literacy : HL) มองสุขภาพเป็นองค์รวม มุ่งให้เกิดความสมดุลของสภาวะทั้งมิติทางกาย จิตใจ และสังคมของปัจเจกบุคคล (World Health Organization, 1948)ความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้จากเป้าประสงค์ (goal) ในร่างแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดไว้ว่า“ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้นส่งผลให้การเจ็บป่วยและตายจากโรคที่ป้องกันได้ลดลง” การประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรมสุขภาพและศึกษาปัจจัยของกลุ่มวัยทำงานประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำครอบครัวตามแนวทาง 3 อ.2 ส. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการจัดการ ความเครียดทางอารมณ์ พฤติกรรมการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการลด ละ เลิกในการการดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ประชาชนควรตระหนักและมีความรู้ถึงองค์ประกอบความรอบรู้ด้านสุขภาพในประเด็นความรู้ ความเข้าใจ ทางสุขภาพ และการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพของ อสม. และ อสค. อย่างไรก็ตาม ยังมีส่วนที่ยังอยู่ระดับไม่ดีโดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลถึงการดูแลสุขภาพตนเอง

ครอบครัว และชุมชน จึงจำเป็นต้องเพิ่มกิจกรรมเสริมความรู้ ความเข้าใจ ให้กับ อสม. อสค. (กองสุศึกษา, 2560) ทั้งนี้เพื่อสร้างความตระหนักถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพว่าเป็นทักษะในการคิดและทักษะเชิงสังคมที่กำหนดแรงจูงใจ และความสามารถเชิงปัจเจกต่อการเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลในวิธีการเพื่อทำให้มีสุขภาพดี โดยความหมายนี้ได้สะท้อนว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ คือ ระดับความรู้ ทักษะ และความมั่นใจส่วนบุคคลที่จะปฏิบัติ เพื่อให้มีสุขภาพดี (WHO, 1998) ในบริบทของสังคมไทยมีคำเรียกหลายคำที่แตกต่างกัน ได้แก่ “ความแตกฉานด้านสุขภาพ” “การรู้เท่าทันด้านสุขภาพ” “ความฉลาดทางสุขภาพ” “ความฉลาดทางสุขภาพ” และ “ความรอบรู้ด้านสุขภาพ” (กองสุศึกษา, 2560) สำหรับ การพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพของประเทศไทยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดประเด็นสื่อสาร หลักที่ประชาชนควรรู้และปฏิบัติได้เพื่อเป็นเป้าหมายร่วมของการปฏิรูปการสื่อสารสุขภาพของประเทศ (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

การดูแลสุขภาพแนวใหม่อาศัยทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ต้องเอาระบบสุขภาพ มาผสมกับระบบที่ใหญ่กว่านั้นคือระบบสุขภาพ ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน คือ ปัจเจกบุคคล คือตัวเราเอง แล้วก็มีสภาพแวดล้อม มีภาครัฐเข้ามาช่วย รัฐต้องให้ระบบบริการสุขภาพที่ดี รวมถึงต้องมีนโยบายสาธารณะที่ดีด้วย (Nutbeam D., 2000) การติดตามสภาวะสุขภาพของคนหนึ่งคนที่จะช่วยให้มีสุขภาพดีอย่างยาวนานนั้น จะต้องเป็นการติดตามสภาวะที่สามารถมองเห็นถึงความต่อเนื่องและการเชื่อมโยงกันกับวิถีชีวิตที่เป็นไป ในบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระดับปัจเจกบุคคล สิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดสุขภาพที่สามารถเห็นได้ชัดเจนนั้น คือ การติดตามสภาวะการทำงานของร่างกายที่แสดงออกผ่านชีวโมเลกุล (biological marker) จะนำไปสู่การสร้างสมดุลทางสุขภาพที่ดีได้ (วิลล โรมา, 2560)ดังเห็นได้จากการสะท้อนของประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราค่าบริการสาธารณสุขเพื่อใช้สำหรับการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของทางราชการ รายการแนบท้าย: ค่าตรวจสุขภาพประจำปี ตาม ว.177 ที่กำหนดการตรวจสำหรับผู้มีอายุไม่เกิน 35 ปี บริบูรณ์ ที่มีรายการตรวจทางห้องปฏิบัติการ 5 รายการ คือ Chest X-ray Urine, Examination Stool Examination, Complete Blood Count :CBC และตรวจมะเร็งปากมดลูก และกำหนดการตรวจสำหรับผู้มีอายุมากกว่า 35 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีรายการตรวจทางห้องปฏิบัติการ 14 รายการ คือ Chest X-ray Urine, Examination Stool Examination, Complete Blood Count :CBC, Glucose, Cholesterol, Triglyceride, Blood Urea Nitrogen, Creatinine, SGOT (AST), SGPT (ALT), Alkaline Phosphatase, Uric Acid และตรวจมะเร็งปากมดลูก (Zhou, W. & Chen, M., 2016) ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 11 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2523

การรับรู้สถานะทางสุขภาพผ่านการตรวจวิเคราะห์สิ่งส่งตรวจด้วยวิธีทางห้องปฏิบัติการสามารถประเมินให้เห็นความผิดปกติของร่างกายตั้งแต่แรกเริ่มได้ถึงระดับของสารชีวโมเลกุล (biological marker) เล็กๆ ภายในร่างกายก่อนที่ความผิดปกตินั้นจะส่งผลกระทบต่อพยาธิสภาพและเกิดโรคในที่สุด การสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางสุขภาพเพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถส่งต่อความรู้ดังกล่าวให้กับประชาชนสามารถก่อให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพของประชาชนเพื่อสุขภาวะที่ดีของชุมชนและสังคม การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ตามที่กระทรวงสาธารณสุขใช้ในปัจจุบันซึ่งความจำเป็นที่ประชาชนและองค์กรต่างๆ ต้องมีความรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้รับรู้สถานะสุขภาพด้วยตัวเอง ในด้านเทคนิคการแพทย์ โดยการบูรณาการผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการเป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบและส่งเสริมสุขภาพที่เชื่อมโยงถึงปัจเจกบุคคลด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ทำให้เจ้าของสุขภาพสามารถประเมินสถานะสุขภาพและการบริหารจัดการสุขภาพตัวเองได้ โดยเฉพาะการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการพัฒนาใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ แก่กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ทำให้ผู้วิจัยศึกษาชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) และสามารถประเมินดูแลตัวเองได้ แต่ละกลุ่มประชาชนตามช่วงอายุและพัฒนารูปแบบการส่งต่อความรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ไปอยู่ในมือประชาชนให้จับต้องสุขภาพด้วยตนเองผ่านนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเช่น โปรแกรม Thai Health Dee ต่อไป

ปัจจุบันโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว ดูแลรับผิดชอบประชากรใน 12 ตำบล 106 หมู่บ้าน เป็นเขตเทศบาลตำบล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 10 แห่ง ปัจจุบันประชากรในอำเภอปัว จังหวัดน่าน มีทั้งหมด 64,349 คน ชาย 31,968 คน หญิง 32,381 คน มีพื้นที่ 1,233 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดน่าน มีจำนวนเตียง 120 เตียง ขนาด M2 ตามระบบสุขภาพของไทย และเป็นโรงพยาบาลรับส่งต่อผู้ป่วยจาก 4 โรงพยาบาล คือ รพ.บ่อเกลือ รพ.เฉลิมพระเกียรติ รพ.ทุ่งช้าง และรพ.เชียงกลาง และมีผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (non-communicable diseases : NCDs) ทั้งหมด 8,908 คน จากประชากรทั้งหมด 64,349 คน คิดเป็น 13.84% ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล มีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานในปี 2559-2563 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 4.65, 8.28, 6.16 และ 3.45 ตามลำดับ จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในปี 2559 - 2562 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 4.20, 13.01 และ 29.68 ตามลำดับ และ ลดลงในปี 2563 ร้อยละ 22.02 และกลุ่มประชาชนที่เข้าถึงและเข้าไม่ถึงการรับรู้สุขภาพเรื่องการตรวจหาระดับน้ำตาลในเลือด (คัดกรองโรคเบาหวาน)

พบว่าการไม่รู้สถานะสุขภาพตนเอง หรือการรับรู้สถานะสุขภาพเกณฑ์ปกติ หรือการรับรู้สถานะสุขภาพของตนเองแต่ไม่ตระหนัก 54.85 % และกลุ่มประชากรที่ไม่รับรู้สถานะสุขภาพเรื่องการตรวจหาระดับค่าการทำงานของไตในเลือดพบว่าการไม่รู้สถานะสุขภาพตนเอง (ทั้งที่ป่วยและปกติ) 73.25 % และข้อมูลในปี 2563 มีผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ทั้งหมด 2,974 ราย และโรคความดันโลหิตสูงทั้งหมด 5,934 ราย มีอายุที่น้อยกว่า 30 ปี ที่ป่วยด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังดังกล่าว จำนวน 16 และ 20 ราย คิดเป็น 0.54% และ 0.34% ตามลำดับ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลจากการศึกษาเรื่องการใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพและความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดี: กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน เป็นการประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาว โดยใช้กระบวนการประเมินสุขภาพด้วยตัวเองจากชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) โดยส่งต่อความรอบรู้สุขภาพด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ นำไปสู่การสร้างเสริมและการป้องกันสุขภาพตั้งแต่สุขภาพที่ปกติดี ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้าง นำ ช่อม ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขและมั่นคง มั่งคั่ง และความยั่งยืนของสุขภาพประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์
2. เพื่อประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพและความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดี: กรณีศึกษาโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์

1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มาตรวจสุขภาพที่ศูนย์ตรวจสุขภาพโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว โดยการตรวจเลือด ปี 2563 - 2564 ซึ่งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชาชนที่มาตรวจสุขภาพที่ศูนย์ตรวจสุขภาพโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว โดยการตรวจเลือด ตั้งแต่ปี 2563 - 2564 ซึ่งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ข้าราชการประจำ 2) ข้าราชการบำนาญ 3) พนักงานภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ และ 4) ประชากรตามกลุ่มวัยทำงาน กลุ่มละ 60 คน จำนวนทั้งสิ้น 240 คน (Yamane, T., 1973)

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการตรวจสุขภาพ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67 - 1.00 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ของแบบสอบถามทั้งหมด และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) สถานการณ์ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ และ 3) ข้อเสนอแนะ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และระยะที่ 2 ศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสำรวจและผลการประเมินแบบสำรวจความรอบรู้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เป็นตัวแทนประชาชนที่มาตรวจสุขภาพที่ศูนย์ตรวจสุขภาพโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว โดยการตรวจเลือด ตั้งแต่ปี 2563 - 2564 ซึ่งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ข้าราชการประจำ 2) ข้าราชการบำนาญ 3) พนักงานภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ และ 4) ประชากรตามกลุ่มวัยทำงาน กลุ่มละ 3 คน จำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ และมีการดูแลสุขภาพตนเองอย่างต่อเนื่องมากกว่า 5 ปีขึ้นไป และข้อมูลที่ได้ครบถ้วนจากการสัมภาษณ์ตามจำนวนนี้ถือว่าเหมาะสมเพราะเป็นข้อมูลที่อิมตัว

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องการร่างแบบสำรวจความรอบรู้

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ และระยะที่ 2 สนทนากลุ่ม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดี

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่

1) ข้าราชการประจำ 2) ข้าราชการบำนาญ 3) พนักงานภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ และ 4) ประชากรตามกลุ่มวัยทำงาน กลุ่มละ 5 คน ทั้งหมดจำนวน 20 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นประชาชนที่มาตรวจสุขภาพที่ศูนย์ตรวจสุขภาพโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว โดยการตรวจเลือด ตั้งแต่ปี 2563 – 2564 ซึ่งมีอายุ 30 ปี ขึ้นไป มีความรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ และมีการดูแลสุขภาพตนเองอย่างต่อเนื่องมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ ด้านเทคนิคการแพทย์ และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.76 - 1.00 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 แบบการประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดี ใช้แบบสอบถาม และระยะที่ 2 สรุปรู้อย่างรวดเร็วโดยสนทนากลุ่ม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5 ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อสะท้อนมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้รอบด้านให้มากที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สถานการณ์ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์จากการศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีผลการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง ผลการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 240 คน เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 54.2) เป็นผู้ชาย (ร้อยละ 45.8) มีกลุ่มอายุระหว่าง 60 ปี ขึ้นไปมากที่สุด (ร้อยละ 30.4) และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 32.9) รองลงมาอนุปริญญา/ปวส.และมัธยมศึกษา/ปวช.

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ทางสุขภาพ จากการศึกษา สามารถแสดงได้ตามลำดับตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ทางสุขภาพ

ความรอบรู้ทางสุขภาพ	การวิเคราะห์ข้อมูล (%)				รวม
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5	
ระดับที่ 1 การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ					
ตรวจตามสิทธิที่ได้	61.7	55.0	58.3	3.3	44.2
อยากรู้สถานะสุขภาพเพื่อการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพตัวเอง	48.3	73.3	40.0	96.7	64.4
ผู้บังคับบัญชาหน่วยงานบังคับให้ตรวจ	10.0	0.0	15.0	3.3	7.1
ไม่ยอมรับ แต่พ่อ/แม่/ลูก/หลาน บังคับให้ตรวจ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
อื่นๆ ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
กิจกรรมประจำวันที่เคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การเดิน การวิ่ง โยคะ สม่่าเสมอ เป็นต้น	40.0	76.7	30.0	33.3	45.0
การควบคุมรับประทานอาหารในแต่ละวัน เช่น ผัก ผลไม้ ไขมัน ข้าว เนื้อ ไข่ เป็นต้น	8.3	40.0	18.3	21.7	22.1
การตรวจสุขภาพประจำปี	63.3	73.3	70.0	61.7	67.1
การขับถ่ายของเสีย เช่น อุจจาระ ปัสสาวะ เป็นต้น	13.3	40.0	20.0	6.7	20.0
รูปร่างภายนอกของตัวเองที่เห็น เช่น ซีด ตาเหลือง อ้วน ผอม นอนไม่หลับ เป็นต้น	8.3	36.7	13.3	10.0	17.1
อื่นๆ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ตรวจสุขภาพปีละ 2 ครั้ง (ทุก 6 เดือน)	0.0	6.7	18.3	6.7	7.9
ตรวจสุขภาพทุกปี	100.0	93.3	80.0	81.7	88.8
ตรวจสุขภาพทุก 2 ปี	0.0	0.0	0.0	5.0	1.3
ตรวจสุขภาพมากกว่า 3 ปีต่อครั้ง	0.0	0.0	3.0	1.7	1.3
อื่นๆ ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	5.0	1.3
ตรวจเลือด	96.7	100.0	100.0	98.3	98.8
ตรวจปัสสาวะ	73.3	86.7	63.3	58.3	70.4
ตรวจอุจจาระ	63.3	83.3	30.0	46.7	55.8
X-ray	56.7	70.0	65.0	56.7	62.1
ตรวจหู / ตรวจตา / ตรวจปอด	15.0	33.3	35.0	26.7	27.5
อื่นๆ ระบุ.....	3.3	10.0	0.0	6.7	5.0
รู้ทุกรายการที่อยากตรวจ	23.3	46.7	25.0	30.0	31.3
พอรู้บ้างว่าตรวจสุขภาพมีเจาะเลือด	68.3	60.0	61.7	63.3	63.3
ไม่รู้เลย	8.3	0.0	13.3	3.3	6.3
อื่นๆ ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

ความรู้ทางสุขภาพ	การวิเคราะห์ข้อมูล (%)				
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	รวม
ศูนย์ตรวจสุขภาพโรงพยาบาล	96.7	96.7	96.7	88.3	94.6
คลินิกเทคนิคการแพทย์	3.3	6.7	3.3	3.3	4.2
คลินิกแพทย์	0.0	3.3	0.0	6.7	2.5
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	1.7	0.4
ระดับที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ					
ระดับน้ำตาลในเลือด	86.7	90.0	76.7	81.7	83.8
ระดับไขมันในเลือด	73.3	86.7	81.7	78.3	80.0
การทำงานของไตในเลือด	56.7	86.7	68.3	71.7	70.8
เก๊าท์ในเลือด	50.0	56.7	61.7	50.0	54.6
การทำงานของตับในเลือด	51.7	80.0	71.7	70.0	68.3
ความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด	60.0	60.0	75.0	63.3	64.6
พยาธิในอุจจาระ	58.3	66.7	56.7	40.0	55.4
การทำงานของไตจากการตรวจปัสสาวะ	60.0	73.3	66.7	58.3	64.6
สารบ่งชี้ระดับของสารก่อมะเร็งต่างๆ ในเลือด	46.7	66.7	71.7	78.3	65.8
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	1.7	1.7	0.8
เข้าใจดีเยี่ยมมาก	3.3	6.7	10.0	5.0	6.3
เข้าใจมาก	26.7	50.0	21.7	40.0	34.6
เข้าใจบ้าง	63.3	43.3	65.0	53.3	56.3
ไม่รู้ไม่เข้าใจเลย	6.7	0.0	3.3	1.7	2.9
ไม่เคยคิด / มีคนอื่นพาตรวจสุขภาพจากการตรวจเลือดตลอด	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ระดับน้ำตาลในเลือด	85.0	96.7	86.7	85.0	88.3
ระดับไขมันในเลือด	71.7	93.3	86.7	85.0	84.2
การทำงานของไตในเลือด	60.0	86.7	78.3	65.0	72.5
เก๊าท์ในเลือด	46.7	56.7	55.0	51.7	52.5
ระดับที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ (ต่อ)					
การทำงานของตับในเลือด	50.0	83.3	73.3	76.7	70.8
ความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด	68.3	76.7	81.7	75.0	75.4
พยาธิในอุจจาระ	60.0	63.3	40.0	38.3	50.4
การทำงานของไตจากการตรวจปัสสาวะ	56.7	73.3	58.3	58.3	61.7
สารบ่งชี้ระดับของสารก่อมะเร็งต่างๆ ในเลือด	43.3	66.7	78.3	81.7	67.5
อื่น ระบุ.....	0.0	3.3	3.3	0.0	1.7

ความรู้ทางสุขภาพ	การวิเคราะห์ข้อมูล (%)				
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	รวม	
ระดับที่ 3 ทักษะการสื่อสาร ได้ตอบ ชักถาม แลกเปลี่ยน					
ให้เจ้าหน้าที่อธิบาย แปลผลตรวจสุขภาพ	83.3	83.3	63.3	86.7	79.2
ใช้สมุดตรวจสุขภาพแปลผลตรวจสุขภาพด้วยตัวเอง	35.0	46.7	36.7	20.0	34.6
ค้นหาข้อมูลและแปลผลตรวจสุขภาพจาก internet facebook ตำรา/หนังสือวิชาการ	3.3	3.3	10.0	1.7	4.6
ใช้ application ช่วยแปลผลตรวจสุขภาพ	8.3	3.3	11.7	0.0	5.8
แปลผลตรวจด้วยวิธี ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ระดับที่ 4 ทักษะการตัดสินใจ					
รับประทานอาหารให้ครบหลัก 5 หมู่	86.7	93.3	68.3	91.7	85.0
ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	83.3	86.7	66.7	85.0	80.4
สร้างตัวเองให้มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ	68.3	93.3	73.3	70.0	76.3
ไม่สูบบุหรี่	55.0	73.3	56.7	73.3	64.6
ไม่ดื่มสุรา	41.7	46.7	38.3	58.3	46.3
อื่น ระบุ.....	0.0	6.7	0.0	0.0	1.7
การตรวจสุขภาพประจำปีทุกปี	81.7	83.3	76.7	75.0	79.2
ใช้หลักการ 3 อ. 2 ส. (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ ดี และไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา)	40.0	60.0	41.7	60.0	50.4
อื่นๆ ระบุ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
รับประทานอาหารให้ครบหลัก 5 หมู่	90.0	100.0	95.0	90.0	93.8
ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	86.7	90.0	86.7	90.0	88.3
สร้างตัวเองให้มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ	75.0	86.7	80.0	78.3	80.0
ไม่สูบบุหรี่	43.3	73.3	58.3	71.7	61.7
ไม่ดื่มสุรา	35.0	56.7	48.3	61.7	50.4
การตรวจสุขภาพประจำปีทุกปี	71.7	80.0	91.7	83.3	81.7
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ระดับที่ 5 การจัดการตนเอง เปลี่ยนพฤติกรรม					
ตรวจสุขภาพปีละ 2 ครั้ง (ทุก 6 เดือน)	3.3	6.7	16.7	10.0	9.2
ตรวจสุขภาพทุกปี	96.7	93.3	81.7	85.0	89.2
ตรวจสุขภาพทุก 2 ปีต่อครั้ง	0.0	3.3	0.0	3.3	1.7
ตรวจสุขภาพทุก 3 ปีต่อครั้ง	0.0	0.0	1.7	3.3	1.3
ตรวจสุขภาพมากกว่า 3 ปีต่อครั้ง	0.0	3.3	0.0	0.0	0.8
จะไม่ตรวจสุขภาพประจำปีเลย	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	1.7	0.4

ความรู้ทางสุขภาพ	การวิเคราะห์ข้อมูล (%)				
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	รวม
ดำเนินชีวิตตามปกติ ไม่ใช้วิธีหรือหลักการอะไร	40.0	33.3	33.3	40.0	36.7
ใช้หลักการ 3 อ. 2 ส. (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ดี และไม่สูบบุหรี่)	63.3	86.7	73.3	70.0	73.3
ใช้วิธีการอื่น ระบุ.....	0.0	6.7	0.0	1.7	2.1
การตรวจสุขภาพตามรายการตรวจที่จำเป็นทุกปีเพื่อติดตามการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ (ตามรายการตรวจข้อ 2.3)	80.0	80.0	63.3	76.7	75.0
การดำเนินชีวิตตามปกติ ไม่ใช้วิธีหรือหลักการอะไร	13.3	23.3	3.3	23.3	15.8
การใช้หลักการ 3 อ. 2 ส. (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ดี และไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา)	28.3	63.3	40.0	35.0	41.7
การใช้รูปแบบอื่น ระบุ.....	0.0	3.3	0.0	0.0	0.8
เจ้าหน้าที่แนะนำทุกครั้ง	71.7	70.0	66.7	81.7	72.5
แปลผลตรวจสุขภาพด้วยตัวเอง โดยค้นหาข้อมูลจาก internet หนังสือวิชาการต่างๆ	15.0	33.3	11.7	18.3	19.6
ใช้สมุดตรวจสุขภาพเป็นเครื่องมือในการแปลผลตรวจสุขภาพด้วยตัวเองทุกครั้ง	30.0	50.0	36.7	18.3	33.8
ใช้โปรแกรมประเมินผลตรวจสุขภาพของตัวเองจากโทรศัพท์มือถือ	11.7	10.0	11.7	8.3	10.4
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	1.7	0.4
สนใจ	100.0	100.0	98.3	98.3	99.2
ไม่สนใจ	0.0	0.0	1.7	1.7	0.8
อื่น ระบุ.....	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการประเมินความรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดีจากการศึกษา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการประเมินความรู้ พบว่าการพัฒนาและการใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดี โปรแกรมนี้เป็นนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพื่อเป็นเครื่องมือหรือกลไกการส่งต่อผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการสู่มือประชาชนทุกระดับในประชากรทุกกลุ่มวัยในการแปลผลตรวจและใช้ประเมินความเสี่ยงการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (non-communicable diseases : NCDs) โดยแสดงผลการประเมินความเสี่ยงจากการตรวจสุขภาพ (ตรวจเลือด) ทางห้องปฏิบัติการโดยผลจะแสดง

ส่งออกผ่าน smart phone ตามรายการที่ได้ตรวจและผลจะแสดงสี 3 สี คือ สีเขียว หมายถึง ผลการตรวจอยู่ในเกณฑ์ที่ปกติ สีเหลือง หมายถึง ผลการตรวจอยู่ในเกณฑ์ที่เสี่ยง และ สีแดง หมายถึง ผลการตรวจอยู่ในเกณฑ์ที่ผิดปกติ และมีกราฟแสดงการเปลี่ยนแปลง และมีข้อมูลผลตรวจสุขภาพย้อนหลังเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของผลการตรวจสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงของร่างกายตัวเองได้

2.2 ด้านมิติด้านการบูรณาการรอบความรู้ทางสุขภาพตามบริบทชุมชน (Community Orientation and Community-Based Development Integration) จากการศึกษาพบว่าสาเหตุหลักปัญหาที่มุ่งความเชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาาร่วมกันของชุมชน และสังคม ประกอบด้วย

1. การรับรู้สถานะสุขภาพที่จับต้องได้ด้วยตัวเอง จากการศึกษากลุ่มเป้าหมายสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ “กลุ่มปกติ” จะได้รับการตรวจและรับรู้ถึงการมีสุขภาพดี กลุ่มที่ 2 “กลุ่มเสี่ยงที่ไม่อยู่ในเกณฑ์” เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพจากภาครัฐ

2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่มีความรอบรู้สุขภาพที่ควรจะเป็น จากการศึกษาพบว่า เป็นกลุ่มที่ขาดความรู้เรื่องสุขภาพที่สามารถค้นหาได้ด้วยตัวเอง สำหรับความรู้ชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้ที่ต้องการในการตรวจ (LAB) ที่ต้องได้รับการตรวจ พบว่า กลุ่มเป้าหมายต้องการรับรู้ถึงผลของน้ำตาลในเลือด ไชมันในเลือด การทำงานของไต เป็นต้น ส่วนกลุ่มคนที่ควรจะเป็นแกนนำในการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย กลุ่มอสม. กลุ่ม อสค. ที่มีความเชี่ยวชาญ กลุ่มเด็กและเยาวชนจิตอาสารุ่นใหม่ เป็นกลุ่มคนที่มีทักษะในการใช้ชีวิตแบบวิถีชีวิตใหม่ New normal เป็นผู้ที่มีความรู้ในการใช้นวัตกรรมสมัยใหม่ได้ และต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพพื้นฐานเบื้องต้นได้

3. กระบวนการเสริมศักยภาพทั้งในแกนนำสุขภาพ อสม. และประชาชนในพื้นที่ จากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ยังขาดการบูรณาการการใช้ใช้ต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีในการส่งเสริมสุขภาพ และยังขาดใช้การสร้างเสริมสุขภาพ เช่น อาหาร การออกกำลังกาย การสร้างสุนทรียสนทนาเสริมด้านอารมณ์ และอื่นๆที่มีในบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม จารีต ที่มีลักษณะจำเพาะ ทำให้เกิดสุนทรียพลานามัย ด้วยปัจเจก ครอบครัว และชุมชน

2.3 มิติการบูรณาการกระบวนการศึกษาและเรียนรู้ (Education and Learning Process Integration) พบว่าการศึกษาศาสนาการณและการประเมินสถานะสุขภาพจากความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ของประชากรในกลุ่มประชาชนสุขภาพดี สามารถนำผลการสำรวจแบบสอบถามข้อมูลความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์จากชุด

ความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) แต่ละกลุ่มประชาชนตามช่วงอายุ มาพัฒนาต่อยอดชุดเครื่องมือหรือกลไกให้ประชาชนได้รับรู้สถานะสุขภาพจากการตรวจสุขภาพ (ตรวจเลือด) ด้วยตัวเองโดยใช้ร่วมกับรูปแบบการส่งต่อจากโปรแกรมประเมินและแปลผลตรวจสุขภาพที่เชื่อมโยงโทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชื่อ โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวของตัวเอง และประชาชนสามารถบอกต่อได้

2.4 มิติการบูรณาการการวิจัย (Research Integration) จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยได้ทฤษฎีพื้นฐานจากการปฏิบัติที่จะส่งผลให้ประชาชนมีการรับรู้สถานะสุขภาพด้วยตัวเองจากชุดรายการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) แต่ละกลุ่มประชาชนตามช่วงอายุ จาก 1) ผลการสำรวจสอบถามข้อมูลความรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์สามารถต่อยอดพัฒนาเครื่องมือให้ประชาชนได้รับรู้สถานะสุขภาพจากการตรวจสุขภาพ (ตรวจเลือด) ด้วยตัวเองโดยใช้ร่วมกับรูปแบบการส่งต่อจากโปรแกรมประเมินและแปลผลตรวจสุขภาพที่เชื่อมโยงโทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือนวัตกรรม ที่ชื่อ โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวของตัวเองและประชาชนสามารถบอกต่อได้ ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีความสนใจใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Thai Health Dee 99.2 % และไม่สนใจใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Thai Health Dee 0.8 % ชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) และสามารถประเมินดูแลตัวเองได้ แต่ละกลุ่มประชาชนตามช่วงอายุ 2) ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง พบว่าชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) เพื่อประเมินสถานะสุขภาพของตนเอง และ 3) รูปแบบการส่งต่อความรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ไปอยู่ในมือประชาชนให้จับต้องสุขภาพด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเช่น โปรแกรม Thai Health Dee เป็นการพัฒนานวัตกรรมชีวิตเทคโนโลยีสารสนเทศผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายฐานข้อมูลสุขภาพ Program Thai Health Dee มี 2 ระบบ คือ ระบบ website on cloud data base และระบบ smart phone application. โดยการเข้าถึงการใช้งานได้ทั้งทีมเจ้าหน้าที่ที่ได้อนุญาตตามทะเบียนผู้ใช้งาน และในส่วนของประชาชนทั่วไปที่ได้รับการบันทึกข้อมูลพิกัดบ้านและข้อมูลที่กำหนดในโปรแกรมให้สามารถใช้งานโปรแกรม Thai Health Dee ได้

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ จากการศึกษาพบว่าจากรายการตรวจเลือดของกลุ่มประชากรอยู่ในระดับ เข้าใจบ้าง เข้าใจมาก และเข้าใจดีเยี่ยมมาก ร้อยละ 56.3, 34.6 และ 6.3 ตามลำดับ ผู้เข้าร่วมวิจัยเลือกการตรวจสุขภาพประจำปีด้วยตัวเองเพื่อการป้องกันโรคระยะยาวด้วยตัวเองมากกว่าวิธีใช้หลักการ 3 อ. 2 ส. ร้อยละ 79.2 และ 50.4 ตามลำดับ ($P\text{-value} = 1.000$) และผู้เข้าร่วมวิจัยมีความต้องการสนใจใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวของตัวเอง ร้อยละ 99.2 ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าการใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพและความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดีสามารถใช้ชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) ตามกลุ่มประชาชนและตามช่วงอายุ เพื่อประเมินสถานะสุขภาพของตนเอง ตามช่วงอายุ และกลุ่มประชาชนที่ได้จากการศึกษานี้ ไปใช้ในการประเมินความผิดปกติของร่างกายตั้งแต่แรกเริ่มได้ถึงระดับของสารชีวโมเลกุล (biological marker) เล็ก ๆ ภายในร่างกายก่อนที่ความผิดปกตินั้นจะส่งผลต่อพยาธิสภาพและเกิดโรคในที่สุดได้ด้วยตัวเองและสามารถป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง Non-Communicable Diseases (NCDs) โดยใช้ร่วมกับรูปแบบการส่งต่อความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ไปอยู่ในมือประชาชนให้จับต้องสุขภาพด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเช่น โปรแกรม Thai Health Dee ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการเฝ้าระวังและติดตามการเปลี่ยนแปลงสุขภาพตัวเอง โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรสุขภาพปกติเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า และคุ้มทุนจากป้องกันระยะยาวของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในประชาชน การศึกษานี้สอดคล้องกับ WHO ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพให้กับประชาชนว่าเป็นทักษะในการคิดและทักษะเชิงสังคมที่กำหนดแรงจูงใจ และความสามารถเชิงปัจเจกต่อการเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลในวิธีการเพื่อทำให้มีสุขภาพดี (WHO, 1998) และสอดคล้องกับกองสุศึกษา ได้สรุปถึงแนวคิดการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพว่าเป็นการด้านพฤติกรรมสุขภาพและศึกษาปัจจัยของกลุ่มวัยทำงานประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำครอบครัวตามแนวทาง 3 อ.2 ส. ประชาชนควรตระหนักและมีความรู้ถึงองค์ประกอบความรอบรู้ด้านสุขภาพในประเด็นความรู้ ความเข้าใจ ทางสุขภาพ และการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ การตระมีความรู้ความเข้าใจในการรอบรู้ทางสุขภาพ และสามารถประเมินสุขภาพได้ด้วยตนเองจะเป็นแนวทางหนึ่งในการดูแลสุขภาพระยะยาวได้ (กองสุศึกษา, 2561)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดี จากการศึกษาพบว่า การประเมินความรอบรู้สุขภาพของกลุ่มประชาชนสุขภาพดี กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Thai Health Dee 99.2% ส่วนที่ไม่สนใจใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศโปรแกรม Thai Health Dee 0.8% การประเมินความรอบรู้ทางสุขภาพในมิติของการส่งเสริมสุขภาพจะเป็นการบูรณาการทางสุขภาพที่ดีตามบริบทของชุมชน ประชาชนสามารถรับรู้ถึงสุขภาพที่จับต้องได้ด้วยตนเอง มีความรอบรู้ถึงการรับรู้ถึงผลตรวจเลือดเบื้องต้น เช่น น้ำตาลในเลือด ไขมันในเลือด การทำงานของไต เป็นต้น กระบวนการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน มิติการบูรณาการการศึกษาและการเรียนรู้ เช่น สามารถนำผลการสำรวจแบบสอบถามข้อมูลความรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์จากชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) แต่ละกลุ่มประชาชนตามช่วงอายุ มาพัฒนาต่อยอดชุดเครื่องมือหรือกลไกให้ประชาชนได้รับรู้สถานะสุขภาพจากการตรวจสุขภาพ (ตรวจเลือด) ด้วยตัวเอง เป็นต้น และมีมิติการบูรณาการการวิจัย เช่น การต่อยอดเชิงนวัตกรรม ประชาชนสามารถใช้และเข้าใจได้อย่างง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น ผลการศึกษาสอดคล้องกับวิล โรมา ได้กล่าวว่าการติดตามสภาวะสุขภาพของคนหนึ่งคนที่ช่วยให้มีสุขภาพดีอย่างยาวนานนั้น จะต้องเป็นการติดตามสภาวะที่สามารถมองเห็นถึงความต่อเนื่องและการเชื่อมโยงกันกับวิถีชีวิตที่เป็นไป ในบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องระดับปัจเจกบุคคล และสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวชี้วัดสุขภาพที่สามารถเห็นได้ชัดเจนนั้นคือการติดตามสภาวะการทำงานของร่างกายที่แสดงออกผ่านชีวโมเลกุล (biological marker) จะนำไปสู่การสร้างสมดุลทางสุขภาพที่ดีได้ (วิล โรมา, 2560) และสอดคล้องกับ Nutbeam ได้กล่าวถึงมิติของการดูแลสุขภาพแนวใหม่ว่าการดูแลสุขภาพแนวใหม่ต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ต้องเอาระบบสุขภาพมาผสมกับระบบที่ใหญ่กว่านั้นคือระบบสภาวะ ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน คือ ปัจเจกบุคคลคือตัวเราเอง แล้วก็สภาพแวดล้อม มีภาครัฐเข้ามาช่วย รัฐต้องให้ระบบบริการสุขภาพที่ดี รวมถึงต้องมีนโยบายสาธารณะที่ดีด้วย ดังกล่าวมาแล้วนั้น การใช้โปรแกรม Thai Health Dee ในการประเมินสุขภาพของประชาชน จะเป็นแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพชุมชนได้ในระยะยาว (Nutbeam D., 2000)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การใช้โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพและความรอบรู้สุขภาพด้านเทคนิคการแพทย์ในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวในกลุ่มประชาชนสุขภาพดีทำให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์ความรู้สุขภาพ โดยเฉพาะในบริบทการใช้บริการการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อประเมินสถานะสุขภาพด้วยตนเอง ทำ

ให้ประชาชนมีสุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดี (well being) โดยใช้กระบวนการประเมินสุขภาพด้วยตัวเองจากชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับประชาชนที่มีความรู้เรื่องการตรวจสุขภาพทางด้านเทคนิคการแพทย์ (LAB) โดยส่งต่อความรอบรู้สุขภาพโดยใช้โปรแกรม Thai Health Dee ที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนตรวจสุขภาพประจำปีโดยการส่งต่อข้อมูลผลการตรวจสุขภาพผ่าน โปรแกรม Thai Health Dee เพื่อประเมินสถานะสุขภาพในการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพระยะยาวได้ด้วยตัวเองให้อยู่ตามเกณฑ์ปกติที่จำเป็นต้องได้ตามช่วงอายุในแต่ละปีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความรู้ทางสุขภาพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในกลุ่มประชาชนที่มีสุขภาพปกติ และกลุ่มเสี่ยง ที่เข้าไม่ถึงบริการและไม่รู้สถานะสุขภาพ 2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาชุดความรู้ที่จำเป็น และสามารถเข้าใจได้อย่างง่ายสำหรับประชาชนเพื่อให้สามารถศึกษาที่มีความรู้ที่ต้องการในการตรวจ (LAB) ของตัวเองในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถที่สนับสนุนทุนการวิจัย ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วิรัตน์ คำศรีจันทร์ นางสาวธารรัตน์ สัญญะโม นายสุรเชษฐ์ ชัยประภาทอง อาจารย์ชาตรี ลุนดำ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง นายแพทย์กิตติศักดิ์ เกษตรสินสมบัติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว และภาคีเครือข่ายสุขภาพอำเภอปัวทุกท่านที่ได้เข้าร่วมวิจัยและให้ความอนุเคราะห์การดำเนินการวิจัย กำลังใจสนับสนุนและในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองสุศึกษา. (2560). การประเมินและการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 17 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.hed.go.th>.
- กองสุศึกษา. (2561). เครื่องมือและโปรแกรมประเมิน HL และ HB ปี 2561. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.hed.go.th/linkHed/index/314> 2560.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กระทรวงสาธารณสุข. (2560). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. เรียกใช้เมื่อ 17 กรกฎาคม 2560 จาก <http://wops.moph.go.th/>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- วิมล โรมา. (2560). การสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไป พ.ศ. 2560 (ระยะที่ 1). เรียกใช้เมื่อ 17 กรกฎาคม 2560 จาก <https://www.hsri.or.th/>
- Nutbeam D. (2000). Health Literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21st century. *Health Promotion International* 2000, 15(3), 259-67.
- WHO. (1998). Health Promotion Glossary. Retrieved กรกฎาคม 17, 2560, from <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-HPR-HEP-98.1>
- World Health Organization. (1948). Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference. Geneva: World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.
- Zhou, W. & Chen, M. (2016). diabetes research and clinical practice. Retrieved กรกฎาคม 17, 2560, from <https://www.elsevier.com/locate/diabres>

การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1*
EVUATION OF THAI HEALTHY STUDENTS AT WAT NOEN YANG
SCHOOL AFFILIATED WITH CHANTHABURI ELEMENTARY
EDUCATION AREA OFFICE DISTRICT 1

อลิษา สุขคุณพันธ์

Alisa Sukunphan

โรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1

Wat Noen Yang School under Chanthaburi Elementary Education Area Office District 1, Thailand

E-mail: sukunphan@gmail.com

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการใน 4 ด้าน คือ 1) ประเมินสภาวะแวดล้อม 2) ประเมินปัจจัยนำเข้า 3.ประเมินกระบวนการ และ 4) ประเมินผลผลิต กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูโรงเรียนวัดเนินยาง จำนวน 8 คน ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 62 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดเนินยาง จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง รวมกลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการประเมินโดยรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านปัจจัยนำเข้า ส่วนผลการประเมินรายได้พบว่า 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม ผลการประเมิน พบว่า

*Received 21 June 2023; Revised 30 June 2023; Accepted 30 June 2023

มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินพบว่ามีความเพียงพอ เหมาะสม อยู่ในระดับมาก 3) การประเมินกระบวนการดำเนินงาน ผลการประเมินพบว่ามีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และ 4) การประเมินผลผลิต ผลการประเมินพบว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, นักเรียนไทยสุขภาพดี, โรงเรียนวัดเนินยาง

Abstract

Evaluation of Thai Healthy Students Project at Wat Noen Yang School Under Chanthaburi Elementary Education Area Office 1, the objective of this project is to evaluate the project in 4 aspects: 1) environmental assessment, 2) input assessment, 3) process evaluation, and 4) productivity evaluation. The target groups used in the assessment are: Executives Teachers, parents and students in Kindergarten 1 to Grade 6 at Wat Noen Yang School under Chanthaburi Primary Education Area Office District 1 for the academic year 2020 consist of: 1 school committee teacher 8 students, 62 parents of students from Kindergarten 1 to Grade 6 and students from Grade 2 to Grade 6 at Wat Noen Yang School. 29 people. The data collection tool was a five-level estimation scale questionnaire that analyzed data by averaging and standard deviation. The results of the study showed that the assessment of the project of healthy Thai students at Wat Noen Yang School under the Chanthaburi Primary Education Area Office. District 1 The overall assessment results and aspects were found to be at the highest level, ranked in descending order of average scores, the top 3 were productivity, operational processes, and inputs. The results of the assessment showed that there was a high level of consistency 2). Evaluation of inputs The assessment results showed that there was adequacy, appropriateness, and a high level. 3) Assessment of the operational process and 4) evaluation of productivity. The results of the assessment showed a high level of effectiveness.

Keywords: Project Evaluation, Healthy Thai Students, Wat Noen Yang School

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายการศึกษาซึ่งวิเคราะห์จากนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สู่แนวทางการปฏิบัติในโดยมีเป้าหมายในข้อแรกคือผู้เรียนต้องมีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัยมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและปรับตัวเป็นพลเมืองที่ดีได้โดยกำหนดเป้าประสงค์ผู้เรียนทุกคนต้องมีทักษะชีวิตและสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ สามารถป้องกันตนเองจากปัญหาเสพติดได้ซึ่งวัดจากร้อยละของผู้เรียนร้อยละของผู้เรียนระดับปฐมวัยได้รับการพัฒนาร่างกายจิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นร้อยละของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการพัฒนาร่างกายจิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีพัฒนาการที่ครบด้าน และร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ และทักษะในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่โดยมีแนวทางการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมสติปัญญา เพื่อที่จะเข้ารับการพัฒนาการเรียนรู้อื่นในระดับที่สูงขึ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อื่น ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ที่สร้างความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแลนักเรียนที่ถูกต้องโดยให้สถานศึกษาจัดหลักสูตร กิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการดูแลตนเองถูกต้องตามหลักสุขภาพะที่ดีเหมาะสมตามวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในวัยก่อนประถมศึกษาและนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนให้มีคุณภาพมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพควบคู่ไปกับการป้องกัน การรักษา การให้บริการและสนับสนุนในการเฝ้าระวังด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2561) โรงเรียนได้นำผลจากการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนดำเนินงานการจัดกิจกรรมโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีเพื่อให้การดำเนินงานและการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามข้อเสนอแนะของทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในด้านของผลการจัดการศึกษาควรมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี พัฒนาจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาในส่วนของการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่ต้องดำเนินการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ด้านการบริหารจัด

การศึกษาควรมีการจัดบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยและสวยงาม รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาตามการปฏิรูป การศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย และด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และจากผลการรายงานด้านสุขภาพประจำปี 2562 ของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลคมบาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในการให้ความรู้ ตรวจสุขภาพ ฉีดวัคซีนป้องกันโรค ตรวจสุขภาพทั่วไป เฝ้าระวังและติดตามผล ด้านสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนวัดเนินยาง พบว่า เด็กนักเรียนในกลุ่มอายุ 3 - 12 ปี ปัญหาภาวะการเจริญเติบโต ปัญหาการขาดธาตุเหล็ก ปัญหาด้านการบริโภค ปัญหาภาวะ ทันตสุขภาพ ปัญหาภาวะโภชนาการในเด็กนักเรียน ปัญหาความผิดปกติของอวัยวะ การเรียนรู้ ปัญหาสายตาผิดปกติ ปัญหาการมีพฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพที่ผิดวิธี ปัญหาโรค ที่เป็นผลจากสุขวิทยาส่วนบุคคล โรคกลาก เกื้อื้อ โรคจากเชื้อราบนผิวหนัง ปัญหา ภาวะการเจ็บป่วย รวมถึงปัญหาสุขภาพจิต (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคมบาง, 2562) จากข้อมูลแบบบันทึกสุขภาพนักเรียนรายบุคคล พบว่านักเรียนโรงเรียนวัดเนินยาง ประสบปัญหาด้านสุขภาพในปัญหาหลากหลายประเด็น โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 77.41 (โรงเรียนวัดเนินยาง, 2562) สภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อให้นักเรียนขาดความมั่นใจ นักเรียนขาดเรียน นักเรียนหยุดเรียนส่งผลต่อสมาธิในการเรียนรู้ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการ เรียน การเรียนไม่ต่อเนื่อง ส่งผลเป็นปัญหาด้านการเรียนตามมา โรงเรียนวัดเนินยางได้ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาสุขภาพ กายและใจ โดยได้กำหนดทิศทางการวิสัยทัศน์ของโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 คือ “ส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริม สุขภาพมาเป็นอันดับแรกซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีภารกิจในการ จัดการศึกษาในระดับอนุบาลและประถมศึกษา ให้นักเรียนในความดูแลในวัยเด็กที่ควรได้รับ การพัฒนาทั้งสุขภาพอนามัยควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา เพราะเป็นการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานก่อนที่จะขั้นสูในระดับที่สูงขึ้น กอรปกับผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปจึง ไม่ค่อยมีเวลาและขาดความเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของตนเองและบุตรหลานดีพอ ทำให้เกิด ปัญหาด้านสุขภาพ พฤติกรรม จิตใจ รวมถึงปัญหาด้านการเรียนตามมา ซึ่งส่งผลโดยตรงใน เรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีของโรงเรียนวัดเนินยาง จัดขึ้นเพื่อเป็นการนำนโยบายในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนวัดเนินยาง ลงสู่การปฏิบัติโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิด การปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อมุ่งพัฒนาระบบ

บริหาร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสุขภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนทุกคนให้มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง เจริญเติบโตสมวัย พร้อมทั้งจะฝึกระวังสุขภาพของตนให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อนและครอบครัว รวมทั้งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองและครอบครัวในโอกาสต่อไป พัฒนาสุขภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุผลต่อการประเมินมาตรฐานการศึกษาและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ประเมินในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจึงมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาด้านสุขภาพฟันอันเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียนโดยการประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงโครงการและตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการว่าได้ผลตามเป้าหมายของโครงการหรือไม่ การจัดทำการประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีที่โรงเรียนวัดเนินยางได้ดำเนินการไปสามารถบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไรหรือการจะตัดสินใจดำเนินโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) ของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation) ของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1
3. เพื่อประเมินกระบวนการ (Process evaluation) ของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1
4. เพื่อประเมินผลผลิต (Product evaluation) ของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการประเมินครั้งนี้ ดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2004) เป็นการประเมินวัตถุประสงค์และรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ มีลักษณะเป็นแบบประเมินความก้าวหน้าเพื่อชี้จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน ทั้งในระยะก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานโดยประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context evaluation)

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation)

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process evaluation)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product evaluation)

2. ประชากรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน ครูโรงเรียนวัดเนินยาง จำนวน 8 คน นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 62 คน และผู้ปกครองจำนวน 62 คน รวมประชากรจำนวนทั้งสิ้น 133 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน (เท่ากับประชากร) ครูโรงเรียนวัดเนินยาง จำนวน 8 คน (เท่ากับประชากร) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเนินยาง จำนวน 29 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 62 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 100 คน (Yamane, T., 1973)

การดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการ ผู้ประเมินดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประเมินได้เก็บรวบรวมข้อมูล 3 ช่วง คือช่วงก่อนดำเนินโครงการ ช่วงดำเนินโครงการ และหลังดำเนินโครงการ เก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้
2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหาความเชื่อมั่น
3. ประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู ผู้ปกครองและนักเรียน
4. ผู้ประเมินดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับจนครบตามเกณฑ์ที่กำหนด
6. นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ตามสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการประเมินโดยรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านปัจจัยนำเข้า

2. การประเมินสภาวะแวดล้อม ผลการประเมินพบว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหลักการและเหตุผลของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีมีความสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและกิจกรรมและกิจกรรมดำเนินงานของโครงการมีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการในด้านทักษะพื้นฐาน การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

3. การประเมินปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินพบว่ามีความเพียงพอ เหมาะสม อยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมตามโครงการเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจความสามารถเหมาะสมและเพียงพอ จำนวนบุคลากรที่ดำเนินโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอสำหรับการดำเนินโครงการและสถานที่สำหรับใช้ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมและเพียงพอ

4. การประเมินกระบวนการดำเนินงาน ผลการประเมินพบว่ามีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ การกำหนดขั้นตอนการจัดทำโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีมีความชัดเจนสาระเนื้อหาตามองค์ประกอบของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีมีความชัดเจน ปฏิบัติได้กิจกรรมในโครงการช่วยให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการและการรายงานผลการประเมินกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

5. การประเมินผลผลิต ผลการประเมินพบว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ซึ่งลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ ได้แก่ ผลการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนมีแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรมที่รองรับนโยบายส่งเสริมสุขภาพทำให้โรงเรียนมีแผนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและมีงบประมาณสนับสนุนและผลการดำเนินกิจกรรม ทำให้นักเรียนนักเรียนมีรูปร่างสมส่วนตามเกณฑ์อายุทำให้นักเรียนมีการเจริญเติบโตเหมาะสมตามวัยลดภาวะทุพโภชนาการ ลำดับที่ 2 คือ ผลการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนมีการให้ความรู้เรื่องโภชนาการอาหารปลอดภัยจัดโปรแกรมอาหารตามโปรแกรม Thai School Lunch และมีมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร ทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารครบ 5 หมู่และมีความรู้ในการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมมี

ประโยชน์และลำดับที่ 3 ผลการดำเนินกิจกรรมทำให้โรงเรียนมีโครงการหรือกิจกรรมด้านสุขภาพที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทำให้เกิดความมีส่วนร่วมในการร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์และเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน เกิดพลังในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสุขภาพรวมถึงได้รับการสนับสนุนจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนวัดเนินยางมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีการจัดองค์กรและระบบการบริหารงาน โรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องตั้งแต่การจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพการนิเทศ ติดตามการประเมินผลพัฒนาเพื่อให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพอย่างเป็นระบบภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

อภิปรายผล

1. การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีของโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การกำหนดนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในวัยก่อนประถมศึกษาและนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนให้มีคุณภาพมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพควบคู่ไปกับการป้องกัน การรักษา การให้บริการและสนับสนุนในการเฝ้าระวังด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน โรงเรียนได้นำผลจากการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีเพื่อให้การดำเนินงานและการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามข้อเสนอแนะของทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในด้านของผลการจัดการศึกษาควรมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกายและจิตที่ดี พัฒนาจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาในส่วนของจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่ต้องดำเนินการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ด้านการบริหารจัดการศึกษาควรมีการจัดบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยและสวยงาม รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาตามการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย และด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การดำเนินงานงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องการพัฒนาให้โรงเรียน สามารถบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ

และเชิงสังคม โดยความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน การพัฒนาศักยภาพบุคคล เพื่อให้มีความสามารถในการดูแลและสร้างเสริมการเรียนรู้แก่เด็กให้เด็กมีทักษะและการแตกฉานด้านสุขภาพ เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เด็กนักเรียน เป็นผู้ฉลาดรู้รอบด้าน เป็นผู้ใหญ่ที่เป็นกำลังของสังคมต่อไป เพื่อให้มีโอกาสในการตั้งเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การเสริมแรงซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดการขยายผลออกไปได้อย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาตั้งแต่ปี 2551 ได้เกิดเครือข่ายโรงเรียนแล้วทั่วประเทศ ซึ่งได้มีการวางแผนทางการพัฒนาตนเองของเครือข่าย ซึ่งจะทำให้ทุกโรงเรียนในเครือข่ายได้พัฒนาหนุนเสริมและยกระดับมาตรฐานไปพร้อมกันในปี 2561 ได้มีการบูรณาการประเด็นสุขภาพสำคัญที่มีการดำเนินการในโรงเรียนมาร่วมกันในเวทีแลกเปลี่ยนระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและได้พบปะกันในระหว่างเครือข่าย และได้มีโอกาสเผยแพร่กระบวนการพัฒนานักเรียนที่แสดงให้เห็นความต่อเนื่องและเกิดการต่อยอดให้เกิดผลลัพธ์ ที่พึงประสงค์ นโยบายการทำงานเครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นความพยายามให้เกิดความเชื่อมโยงของเนื้อหาสาระ ของสุขภาพในประเด็นต่างๆที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน ต้องมีการเติมเต็มบูรณะ ปรับกระบวนการทำงานเพื่อให้สามารถครอบคลุมพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสุขภาพของเด็ก ปี 2561 จึงนับเป็นอีกก้าวที่สำคัญของการพัฒนาสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้โดยส่งเสริมให้ทุกคนหันมาปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพของตนเองตลอดจนควบคุมปัจจัยและสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เป็นทางเลือกที่สำคัญของการใช้สถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นศูนย์กลางการสร้างสุขภาพให้เด็ก ครอบครัว และสมาชิกในชุมชนให้มีสุขภาพดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีสุขภาพชีวิตที่ดี (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) โดยทางโรงเรียนวัดเนินยางเป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียนตามวิสัยทัศน์ทิศทางการพัฒนาของโรงเรียนจึงมีความตระหนักในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวมีการบริหารจัดการศึกษาเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังโดยมีแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบและต่อเนื่องส่งผลให้การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดี โรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านสภาวะแวดล้อมจากผลการประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้องของหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานและต้นสังกัด สภาพความเป็นจริงความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน วิธีดำเนินการสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อ ตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครองและนักเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือหลักการและเหตุผลของโครงการนักเรียนไทยสุภาพดีมีความสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการมีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการในด้านทักษะพื้นฐานการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะในการดำเนินโครงการมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินการศึกษาคือความต้องการของบุคลากรที่ร่วมดำเนินโครงการโดยประสานกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดทำให้การดำเนินโครงการตรงวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าประเด็นการประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ด้านสภาวะแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหลักที่สนองต่อความสำเร็จและโอกาสที่จะทำให้โครงการเกิดสัมฤทธิ์ผลในเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ในการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมก่อนเริ่มดำเนินงานนั้น การประเมินในช่วงนี้ จะเป็นการประเมินเพื่อวางแผน อันเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงาน โดยมีการประเมินบริบท (Context Evaluation) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่นอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ตลอดจนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประเมินมีความเชื่อมั่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การดำเนินงาน มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินการศึกษาคือความต้องการของบุคลากรที่ร่วมดำเนินโครงการ โดยประสานกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาให้ตรงตามสภาพที่แท้จริงมากที่สุด ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุภาพดีของโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า จากผลการประเมินเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร ความสามารถความเหมาะสมของบุคลากร ความพร้อมงบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินกิจกรรมโครงการนักเรียนไทยสุภาพดีให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความคิดเห็นของครูและนักเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมตามโครงการเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจ ความสามารถเหมาะสมและเพียงพอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือจำนวนบุคลากรที่ดำเนินโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอสำหรับการดำเนินโครงการและสถานที่สำหรับใช้ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมและเพียงพอตามลำดับซึ่งเป็นเพราะโรงเรียนให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดทำโครงการมีการอนุมัติงบประมาณให้สามารถดำเนินโครงการได้ครบทุกกิจกรรมทั้ง 1) กิจกรรมพัฒนาบริหาร

จัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) กิจกรรมโภชนาการและอาหารปลอดภัย 3) กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ 4) กิจกรรมทันตสุขภาพ 5) กิจกรรมเครือข่ายนักเรียนไทยสุขภาพดี โครงการได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้าโดยรวมมีความเพียงพอ เหมาะสม อยู่ในระดับมาก โดยสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ในการวิเคราะห์สิ่งที่จะประเมิน อย่างครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่างๆ ของผู้บริหาร จึงมีความจำเป็นในการประเมินบริบท (Context Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือและครุภัณฑ์ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยให้พิจารณาตัดสินว่าโครงการนั้นๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผน การจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสมและนำไปสู่การวางแผน ซึ่งควรมีการวิเคราะห์ ความเหมาะสมของสิ่งที่จะดำเนินการ โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความสมบูรณ์ ประสิทธิภาพความเหมาะสมของการบริหาร ผลกระทบและความเป็นธรรม ความเป็นไปได้ทั้งด้านแผนงาน แผนเงิน และแผนกำลังคน

1.3 การประเมินประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีของโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน จากผลการประเมินเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การประชาสัมพันธ์การนิเทศกำกับติดตาม การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในกิจกรรม และสภาพการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดขั้นตอนการจัดทำโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีมีความชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือสาระเนื้อหาตามองค์ประกอบของโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีมีความชัดเจนปฏิบัติได้และกิจกรรมในโครงการช่วยให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การรายงานผลการประเมินกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ทั้งนี้เกิดจากการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีการประชุมปรึกษาหารือกับคณะครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกิจกรรมที่ต้องการปฏิบัติในโรงเรียน หากพบปัญหาอุปสรรคก็มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ ต้องมีวางแผน กำหนดการขั้นตอนในการจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ให้ครูและนักเรียนได้รับทราบเข้าใจขั้นตอนและวิธีดำเนินการกิจกรรม รูปแบบ

กิจกรรมที่ชัดเจน วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาให้ตรงตามความต้องการและสภาพที่แท้จริงมากที่สุด ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ มีการรายงานผลการดำเนินโครงการและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆอย่างต่อเนื่อง มีการการนิเทศกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมินโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีของโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากเป็นไปตามแนวคิดของสต๊อฟเฟิลบีม ในการประเมินระหว่างดำเนินงานโครงการ (Process Evaluation) นั้นทำให้ทราบว่า การนำปัจจัยเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใดๆ เกิดขึ้น อย่างไร เพื่อที่จะได้นำผลไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ อิมิตชัยกุล ได้ทำการวิจัยการประเมินผลการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษาในสังกัด ผลการวิจัย พบว่า ผลการดำเนินงานด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อโรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการวางไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (วิไลวรรณ อิมิตชัยกุล, 2561)

1.4 การประเมินโครงการโรงเรียนเด็กไทยฟันดีของโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านผลผลิตจากผลการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่รองรับนโยบายส่งเสริมสุขภาพทำให้โรงเรียนมีแผนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและมีงบประมาณสนับสนุนและผลการดำเนินกิจกรรม ทำให้นักเรียนนักเรียนมีรูปร่างสมส่วนตามเกณฑ์อายุทำให้นักเรียนมีการเจริญเติบโตเหมาะสมตามวัยลดภาวะทุพโภชนาการ ลำดับที่ 2 คือ ผลการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนมีการให้ความรู้เรื่องโภชนาการอาหารปลอดภัยจัดโปรแกรมอาหารตามโปรแกรม Thai School Lunch และมีมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร ทำให้นักเรียนได้รับประทานอาหารครบ 5 หมู่และมีความรู้ในการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมมีประโยชน์และลำดับที่ 3 ผลการดำเนินกิจกรรมทำให้โรงเรียนมีโครงการหรือกิจกรรมด้านสุขภาพที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทำให้เกิดความมีส่วนร่วมในการร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์และเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพให้กับนักเรียนเกิดพลังในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสุขภาพรวมถึงได้รับการสนับสนุนจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมินโครงการโรงเรียนเด็กไทยฟันดีของโรงเรียนวัดเนินยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ด้านผลผลิตโดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิดของสต๊อฟเฟิลบีมซึ่งจะพิจารณา ผลลัพธ์ผลกระทบของโครงการทุกๆ ด้าน ใช้เทคนิคการติดตามผลหรือประเมินผลด้วยการติดตามหลังโครงการเสร็จ ผลการประเมินจะให้

สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรที่จะคง ปรับ ขยาย หยุดโครงการ หรือควรงดฐานะเป็นโครงการประจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล คือ การเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาศักยภาพของทุกฝ่ายทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานของครูอนามัย เพิ่มศักยภาพผู้นำนักเรียน ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานเครือข่ายนี้สำเร็จ คือ ความเข้มแข็งของ แกนนำ (เริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนวัดเนินยาง ลงสู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อมุ่งพัฒนาระบบบริหาร การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสุขภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา นักเรียนทุกคนให้มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง เจริญเติบโตสมวัย พร้อมทั้งจะฝึกระวังสุขภาพของตนเองให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อน และครอบครัว รวมทั้งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองและครอบครัว จากผลการศึกษาได้มีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ครูที่ปรึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับผิดชอบควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการนำแนวคิด การดูแลสุขภาพและการดูแลสุขภาพอนามัยไปใช้ในชีวิตประจำวันที่ส่งผลต่อผู้เรียน ด้านสภาวะแวดล้อมผู้บริหารควรมีการประสานกับชุมชนในท้องถิ่นที่ใกล้เคียงให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ตามโครงการนักเรียนไทยสุขภาพดีให้มากขึ้นเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า ควรจะส่งเสริมชุมชนให้ได้เห็นประโยชน์และความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยกับผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับห้องกับสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับผู้นำชุมชน ผู้นำส่วนท้องถิ่น และองค์กรเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้ต่อเนื่องและจริงจัง ด้านกระบวนการดำเนินงาน ควรมีการกำหนดวัน เวลา และระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน กำหนดรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้มากขึ้นและดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง และด้านผลผลิตควรกำหนดกิจกรรมในโครงการให้มีความครอบคลุมเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย เน้นการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความรับผิดชอบต่อตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ส่วน ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป ควรทำการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลหรือเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลอย่าง

หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ การสังเกตสภาพการดำเนินงานที่แท้จริง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงยิ่งขึ้น และควรมีการทำวิจัยพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2563 จาก <http://www.obec.go.th>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2561). เด็กไทยรอบรู้สู่สุขภาพดี 4.0.. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักทันตสาธารณสุข.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เริงสิทธิ์ นามวิชัยศิริกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยชุมชนมีส่วนร่วม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารสุขภาพจิตชุมชนแห่งประเทศไทย, 29(1), 14-25.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคมบาง. (2562). รายงานการพัฒนาทันตสุขภาพในโรงเรียน. จันทบุรี: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคมบาง.
- โรงเรียนวัดเนินยาง. (2562). รายงานสรุปผลโครงการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนวัดเนินยางประจำปีงบประมาณ 2562. จันทบุรี: โรงเรียนวัดเนินยาง.
- วิไลวรรณ อธิมิตยกุล. (2561). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2564 จาก <http://www.kroobannok.com>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2561). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.chan1.go.th/Stuffbeam>.
- Stufflebeam. (2004). Evaluation Theory. London: SAGE. World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์

วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภท บทความวิจัย และ บทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร สังคมพัฒนาศาสตร์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ สาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษารวมถึงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 - 350 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย และระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion)/ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement)** (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

9) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. รูปแบบการอ้างอิงเอกสารทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าใน

การตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง เช่น ธรรมนูญตำบล หมายถึง กติการ่วม ข้อตกลงร่วมของคนในชุมชนที่เกิดจาก สำนึก ของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเองตามวิถีชีวิตแห่งจิตสำนึกร่วม โดยการบูรณาการทุนชุมชนสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการตนเองของตำบล การทำธรรมนูญ จึงมีองค์ประกอบส่วนระดับและกระบวนการหลายขั้นตอน มีเรียกว่า ธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบชุมชน เป็นต้น มีหัวใจสำคัญของธรรมนูญนั้นอยู่ที่การจัดรูปแบบของอำนาจใหม่ให้เกิดพฤติกรรมการเกิด การยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และมาตรการการควบคุมต่าง ๆ (สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน, 2559) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ส่งผลให้ประเทศชาติมีความรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ทำให้ประชากรไทยมีความสุขกาย และมีความพอใจกับวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปมีความเสื่อมในด้านศีลธรรมและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ประชากรมีค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

ในกรณีที่ต้องการอ้างคำกล่าว หรือต้องการยกผลการวิจัยของนักวิจัยมายืนยัน มีรูปแบบการอ้างอิงดังนี้ คือ หลังชื่อผู้เขียน ครั้งแรก ยังไม่ต้องใส่ปี พ.ศ. แต่ให้ใส่หลังจากเนื้อความจบแล้วแทน ตัวอย่างเช่น

ดังผลการวิจัย อนุรักษ์กานต์ โสภณโสตร์ พบว่า การเจริญเติบโตในนักเรียนอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 1,492,089 คน จาก 76 จังหวัด นักเรียนมีภาวะอ้วน จำนวน 187,000 คน เตี้ย จำนวน 254,620 คน และผอม จำนวน 99,112 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพ นักเรียนที่เตี้ยและผอม จะมีสติปัญญาด้อย เรียนรู้ช้า ภูมิต้านทานโรคต่ำ ติดเชื้อได้ง่าย นักเรียนที่มีภาวะอ้วน เสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น (อนุรักษ์กานต์ โสภณโสตร์, 2559)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกล่าวถึงชื่อครั้งแรกจะยังไม่ระบุ ปี พ.ศ. ตามหลังแต่จะมารระบุ (ชื่อ-นามสกุล, ปี พ.ศ.) หลังจากเนื้อความจบแล้ว

การกรอกข้อมูลอ้างอิงระบบนาม - ปีจะต้องดำเนินการกรอกในฟังก์ชันการอ้างอิงของโปรแกรม Microsoft Word 2013 ขึ้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น เนื้อหาสาระเกี่ยวกับอนัตตลักษณะสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยมีใจความสำคัญของพระสูตรว่า "ภิกษุทั้งหลาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตาภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้ รูป เวทนา สัญญา สังขารวิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลพึงได้ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเป็นนัตตา ฉะนั้น จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลย่อมไม่ได้ในรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น" (วิ.ม.(ไทย) 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (2550)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล, 2564)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ, 2564)

5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)

6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูพรหมเขตตคณารักษ์, 2564), หรือ (กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564), หรือ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

7) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาไทยให้ใช้ ก ข ค ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ก), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ข), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ค)

8) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด หรือให้ใช้นักวิชาการที่เป็นที่รู้จักของวงการวิชาการทั่วไปมากที่สุด ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่า “การอ้างอิงซ้อน” การอ้างอิงซ้อนสามารถอ้างอิงซ้อนได้ไม่เกิน 3 รายการ เช่น การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม คนที่ได้รับการศึกษาจะทำให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความเจริญงอกงามนั้นต้องเป็นไปในทางที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (Dewey, J. 1965); (พุทธทาสภิกขุ, 2549); (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555) เป็นต้น

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Dewey, J., 1965)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Vogler, R. & Huber, B., 2008)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keller, K. L. et al., 2008)

4) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ A B C ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (Khongkhawai, S., 2021A), (Khongkhawai, S., 2021B), (Khongkhawai, S., 2021C),

5) กรณีการอ้างอิงซ้อน ให้ใช้หลักการเดียวกันกับภาษาไทย

4.2 การอ้างอิงเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (หัวข้อเอกสารอ้างอิง)

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุรางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติธรรม.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/(หน้า). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ใน บทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92 - 115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรร กิติวิสิณ. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์./ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

วชิรवारณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขต
ดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้
สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย
(คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรม
ส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id
Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand
Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่
1391 (14 ตุลาคม 2548).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.
- พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เสกสรร กิติทวีสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.
- วชิรารรณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตือ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอมิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขต
ดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย
(คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรม
ส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก
https://smce.doae.go.th/smcce1/report/select_report_smce.php?report_id
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่
1391 (14 ตุลาคม 2548).
- Browder, D. M. et al. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map
for teachers. Remedial and Special Education, 22(4), 233-244.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York:
Harper Collins. Publishers
- Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand
Report 2019 - 2020. Retrieved December 21, 2020, from
<https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-2020>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์
ของวารสารสังคมพัฒนาสตรีได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD> เมื่อส่ง
เข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร สังคมพัฒนาสตรี

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์
เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2013 หรือมากกว่า ความยาวของบทความ
ต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความ

เบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสารฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt) ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่พบตาม
วัตถุประสงค์ สั้น ๆ ได้ใจความ

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

-(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมา โดยกว้าง ๆ.....พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....
-
-
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ) พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....
-
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา (พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล).....
-
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....
-

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

- 1.....(16 pt).....
- 2.....(16 pt).....
- 3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอธิบายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

This image shows a single sheet of white paper with ten horizontal dashed lines, typical of primary-ruled notebook paper. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

.....(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยหรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

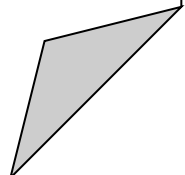
.....

Keywords: 3 - 5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

เนื้อหา (18 pt)

..(16 pt)..

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

